

L'ADQUISICIÓ DE BÉNS DEL PATRIMONI DOCUMENTAL DE CATALUNYA

Sara Martí Pou

Director del treball: Maria Remei Perpinyà Morera

Data: 4/09/2017

Màster en Arxivística i Gestió Documental

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents

Col·lecció: Treballs fi de màster i de postgrau

Com citar aquest article: Martí Pou, Sara (2015). *L'adquisició de béns del patrimoni documental de Catalunya*. Treball de recerca del Màster d'Arxivística i Gestió de Documents de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents. (Treballs fi de Màster i de postgrau).

Aquesta obra està subjecta a llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>). Es permet la reproducció total o parcial i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

Resum

El treball està dedicat a l'anàlisi de la compra de béns documentals per part dels centres d'arxiu públics de Catalunya entre 1996 i 2015. La recerca s'ha dirigit atenent la combinació de dues metodologies: qualitativa i quantitativa. La primera, sosté el marc teòric. Inclou la consulta de diferents fonts bibliogràfiques com manuals i articles de publicacions acadèmiques i l'estudi i l'accés dels expedients de compra de Centelles i Tusquets, a fi de conèixer el procediment d'adquisició. La segona, ha permès la recopilació i explotació de les dades. Conté el buidat dels expedients de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya i l'anàlisi de les compres.

Título: La adquisición de bienes del patrimonio documental de Cataluña

Resumen

El trabajo está dedicado al análisis de la compra de bienes documentales por parte de los centros de archivo públicos de Cataluña entre 1996 y 2015. La investigación se ha dirigido atendiendo a la combinación de dos metodologías: cualitativa y cuantitativa. La primera, sostiene el marco teórico. Incluye la consulta de diferentes fuentes bibliográficas como manuales y artículos de publicaciones académicas y el estudio y el acceso de los expedientes de compra de Centelles y Tusquets, a fin de conocer el procedimiento de adquisición. La segunda, ha permitido la recopilación y explotación de los datos. Contiene el vaciado de los expedientes de la Junta de Calificación, Valoración y Exportación de Bienes del Patrimonio Cultural de Cataluña y el análisis de las compras.

Title: The acquisition of goods of the documentary heritage of Catalonia

Abstract

The work is devoted to the analysis of the purchase of documentary assets by the public archives centers of Catalonia between 1996 and 2015. The research has been focused on the combination of two methodologies: qualitative and quantitative. The first one, supports the theoretical framework. Includes the consultation of different bibliographic sources such as manuals and articles of academic publications and the study and access to the purchase files of Centelles and Tusquets, in order to know the acquisition procedure. The second one has allowed the collection and exploitation of the data. It contains the clearance of the records of the Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya and the analysis of purchases.

SUMARI

1	Introducció.....	7
2	L'adquisició de béns del patrimoni documental	9
2.1	Béns del patrimoni documental	9
2.2	Concepte d'adquisició	11
2.3	Política d'adquisicions	13
2.4	Procediment d'adquisició	14
2.5	Accés als fons adquirits.....	25
2.6	Drets de propietat intel·lectual.....	26
2.7	Protecció de dades de caràcter personal	28
3	El comerç dels béns documentals	30
3.1	Evolució històrica	30
3.2	Funcionament del mercat.....	33
3.3	Valoració econòmica	35
3.4	Posició de l'arxiver	37
4	Anàlisi de les compres realitzades pel Departament de Cultura	40
4.1	Fons i metodologia de la recollida de dades.....	40
4.2	Resultats	44
4.3	Interpretació i discussió de les dades	49
5	Conclusions.....	53
6	Bibliografia	56
6.1	Legislació	56
6.2	Fons bibliogràfiques	58
6.3	Webgrafia.....	60
7	Annexos	62
7.1	Annex 1. Expedient d'adquisició Fons Francesc Cabana	62

1 Introducció

El present Treball Final de Màster duu per títol *L'adquisició de béns del patrimoni documental a Catalunya*. Tal com el seu nom indica pretén analitzar la compra de béns documentals per part de les biblioteques i els arxius catalans entre 1996 i 2015¹.

La temàtica sorgí a partir del seguiment de l'actualitat. Els mitjans de comunicació van informar d'algunes adquisicions polèmiques, tals com: la compra per part del Centro Documental de la Memoria Histórica dels fons d'Agustí Centelles el 2009 i la venda de l'arxiu de l'editora Esther Tusquets a la Biblioteca de Catalunya el 2014.

Aquests i altres exemples d'adquisició em serviren per fer-me moltes preguntes, algunes d'elles: *Per què se n'ha pagat aquest preu?, amb quins criteris es fixa el preu?, com es decideix quin centre arxivístic custodiarà un fons documental? Per què els centres d'arxiu competeixen entre si per acollir fons documentals?*, entre altres.

Aquestes compres reflecteixen l'interès i el valor creixent atorgat als béns del patrimoni documental. Per això mateix el treball pretén l'anàlisi de les compres de fons i documents privats per part dels centres d'àmbit públic de Catalunya, entre 1996 i 2015, a fi de conèixer quina ha estat l'evolució de les polítiques públiques d'ingressos de fons documentals.

L'Arxiu Nacional de Catalunya, els arxius comarcals i la Biblioteca de Catalunya són els principals adquirents i receptors de fons documentals i bibliogràfics, entre altres raons pel pressupost que manegen i per la infraestructura de què disposen. Per això mateix la recerca s'ha centrat en recopilar els ingressos a través de compra de les institucions mencionades.

Precisament, l'anàlisi de les compres permetrà conèixer les característiques dels fons i documents ingressats. Per tant, assabentar-nos de les tipologies documentals més habituals d'aquest tipus d'operació, i confirmar quin són els principals centres receptors. A més, documentar el cost econòmic de cada adquisició servirà per concretar en quin moment i per quin fons documental s'assolí la compra més cara.

Els casos Centelles i Tusquets exemplifiquen la situació actual de l'arxivística en relació a l'adquisició: operacions d'alt cost econòmic motivades per tractar-se de fons documentals d'alta consideració, pertànyer a prohoms reconeguts i suscitar interès entre potencials adquirents, motiu pel qual el preu final incrementà més. Finalment, s'informà de la rectificació de la compra i s'explicà com un èxit.

¹ Coincideix amb l'abast cronològic del buidatge de les actes de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació.

Tal com apunta l'Associació d'Arxivers Gestors Documentals en l'article editorial *El Fons de l'editora Esther Tusquets: un molt mal exemple*², la política d'adquisicions actual dona més importància a la matèria i la informació que als criteris tècnics³. Implica potenciar la creació d'arxius segons funció o matèria, i el Centro Documental de la Memoria Histórica⁴, n'és un exemple. En el cas del Fons Tusquets es comentà que la Biblioteca de Catalunya podria esdevenir el centre custodi de fons d'editors, editorials i escriptors.

Les notícies sobre vendes dels fons documentals de Centelles i Tusquets semblen indicar-nos que Catalunya no disposa de cap política pública d'ingressos de fons documentals motiu pel qual no es planifiquen les compres ni tampoc s'orienten els béns adquirits cap a un servei d'Arxiu concret. Això darrer, pensem que ocasiona la competència entre els centres d'Arxiu i l'increment del preu de mercat.

Per això mateix, la hipòtesi de treball pretén confirmar que: *entre 1996 i 2015 Catalunya ha sofert una mercantilització del patrimoni documental a causa de l'absència d'una política d'ingressos de fons que determini què es compra i on es diposita*.

La recerca s'ha dirigit atenent la combinació de dues metodologies: qualitativa i quantitativa. La primera, sosté el marc teòric. Inclou la consulta de diferents fonts bibliogràfiques com manuals i articles de publicacions acadèmiques i l'estudi i l'accés dels expedients de compra de Centelles i Tusquets, a fi de conèixer el procediment d'adquisició. La segona, ha permès la recopilació i explotació de les dades. Conté el buidat dels expedients de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació i l'anàlisi de les compres.

El Treball s'ha estructurat de la següent manera: l'apartat 2. *L'adquisició de béns del patrimoni documental* defineix conceptes i explica el panorama actual de la política d'adquisicions, tot vinculant-t'ho amb el marc legal. I, l'apartat 3. *El comerç dels béns documentals* permet una síntesi de l'evolució i el funcionament del *mercat* dels documents.

A continuació, l'apartat 4 *Anàlisi de les compres realitzades pel Departament de Cultura* recopila el volum d'adquisicions i interpreta les dades recollides. L'apartat 5. *Conclusions* fa esment de l'assoliment dels objectius proposats i respon a la hipòtesi de treball. Finalment, l'apartat 6. *Bibliografia* recopila els recursos bibliogràfics emprats.

² Publicat en el Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers Gestors Documentals, número 111, de gener de 2014.

³ Serien criteris tècnics: la procedència, significativitat amb el territori, la unitat de fons, etc.

⁴ Custodia qualsevol tipus de document que faci esment al període de la Guerra Civil.

2 L'adquisició de béns del patrimoni documental

2.1 Béns del patrimoni documental

El document és testimoni de l'activitat de l'home i com a tal reporta informació amb un suport perdurable. Els documents, portadors dades valuoses, esdevenen matèria primera dels arxius i són l'objecte sobre el qual l'arxiver desplega la seva activitat.

Els arxivers s'interessen pel document d'arxiu: “testimoni material d'un fet o d'un acte realitzat en l'exercici de les seves funcions per persones físiques o jurídiques, públiques o privades, d'acord amb unes característiques de tipus material i formal” (*DICCIONARIO*, 1993, 32)⁵.

D'entre aquestes característiques materials i formals, cal remarcar: en primer lloc, el suport material: Li confereix cos físic i de suports n'hi ha de molts tipus. En segon lloc, el registre, és a dir, la fixació de la informació en el suport. I en tercer lloc, la informació. El contingut o la notícia que transmet (*CRUZ MUNDET*, 1994, 99)⁶.

Ara bé, els documents d'arxiu presenten unes característiques que els fa diferents de la resta de documents, que són aquestes: l'origen, la seriació, la unicitat i l'objectivitat. Segons (*ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS*, 2009, 74): es defineixen:

- Origen: neix com a resultat de l'exercici d'unes funcions i unes activitats per part d'una persona o institució.
- Seriació: Resultat d'executar accions repetitives fruit d'unes funcions, amb unes característiques formals o de contingut similars i que donen lloc a sèries.
- Unicitat: Són únics i originals i esdevenen font primària d'informació amb el consegüent perill en cas de pèrdua.
- Objectivitat: Reprodueixen fets sense afegir-hi elements subjectius o de valoració.

Si atenem a la legislació, l'article 19.1 de la Llei 9/1993⁷ entén per document “tota expressió en llenguatge oral, escrit, d'imatges o de sons, natural o codificat, recollida en qualsevol mena de suport material, i qualsevol altra expressió gràfica que constitueixi un testimoni de les funcions i les activitats socials de l'home i dels grups humans, amb exclusió de les obres d'investigació o de creació”.

Així mateix, l'article 19.2 diu que integren el patrimoni documental de Catalunya els documents següents: “aquells produïts o rebuts en l'exercici de llurs funcions com a

⁵ Citat a: (*ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS DE CATALUNYA*, 2009, 89)

⁶ Citat a: (*ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS DE CATALUNYA*, 2009, 74)

⁷ Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

conseqüència de llur activitat [...], per la Generalitat, els locals i per les entitats autònomes [...] i altres entitats que en depenen”.

També formen part del patrimoni documental, “els documents de més de quaranta anys d'antiguitat produïts o rebuts, en l'exercici de llurs funcions, per persones jurídiques de caràcter privat que desenvolupen llur activitat a Catalunya”. I, “[...] de més de cent anys d'antiguitat produïts o rebuts per qualsevol persona física i els documents de menys antiguitat que hagin estat produïts en suports de caducitat inferior als cent anys [...]”⁸.

Actualment, els arxius s'han obert els fons privats, quan tradicionalment es pressuposava que els arxius públics assumien única i exclusivament la tasca de mantenir en bon estat els fons transferits des de la mateixa administració. Els fons privats testimonien una part de la nostra memòria i això els arxius de titularitat pública ho valoren.

Tanmateix, la Biblioteca de Catalunya també està immersa en potenciar les adquisicions de fons d'arxiu, sobretot fons d'institucions i d'empresa⁹, tals com La Magrana, l'Agència literària Carme Balcells i Montaner y Simón, entre altres. Aquests fons complementen els fons personals de literats, músics, científics o artistes. En quant a fons personals podem esmentar el de Josep Anselm Clavé, d'Issac Albéniz, Joan Fuster o Eduard Toldrà, entre altres noms (ESTIVILL, 2008, 7-8).

Segons sembla, des de biblioteconomia es pretén que les biblioteques (o si més, algunes d'elles) assumeixin les funcions de preservació i conservació de fons documentals. Això implica portar a terme una política de captació de fons amb la finalitat de convertir la biblioteca de Catalunya en un centre temàtic receptor de fons documentals vinculats a la cultura i a la intel·lectualitat del nostre país.

Els correspon a les biblioteques assumir la salvaguarda del patrimoni bibliogràfic. L'article 20 de la Llei 9/1993 considera béns bibliogràfics les “obres d'investigació o de creació manuscrites, impreses, d'imatges, de sons o reproduïdes en qualsevol mena de suport. Formen part del patrimoni bibliogràfic els exemplars de la producció bibliogràfica catalana, els exemplars d'obres integrants de la producció bibliogràfica catalana.

També s'hi inclouen, “les obres de més de cent anys d'antiguitat, les obres manuscrites i les obres de menys antiguitat que hagin estat produïdes en suports de caducitat inferior als cent anys [...]”¹⁰. Cal tenir en compte les lletres d i e dels articles 19 i 20 de la Llei 9/1993 segons la qual els béns conservats en biblioteques i arxius de titularitat pública tenen la consideració de

⁸ En referència als béns documentals d'àmbit estatal, consultar l'article 49 de la Llei estatal 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol.

⁹ Tals diverses editorials i agències literàries.

¹⁰ En referència als béns bibliogràfics d'àmbit estatal, consultar l'article 50 de la Llei estatal 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol.

patrimoni i el mateix amb els no contemplats en els supòsits anteriors, i que s'hi integren mitjançant resolució del conseller de Cultura.

D'entre les obligacions dels arxius públics reconegudes en l'article 16 del Reial Decret 1708/2011¹¹, hi trobem: l'establiment de polítiques de prevenció per evitar el deteriorament dels documents d'arxiu, foment de la creació i la dotació de tallers de restauració a fi de d'aplicar la conservació activa i desenvolupament de plans de preservació i restauració i cooperació entre arxius.

I, finalment, l'article 17 del Reial Decret 1708/2011, ens recorda la conveniència de vetllar per "la incorporació de documents o agrupacions documentals d'interès històric o informatiu, per mitjà de compra [...] o d'altres formes legalment establertes.

2.2 Concepte d'adquisició

Els centres d'Arxiu contemplen l'ingrés extraordinari de documentació mitjançant l'adquisició. Per part de l'Arxiu *ingressar* documents adquirits implica l'increment dels fons i col·leccions custodiats i, l'aplicabilitat d'un seguit de tasques a fi d'assegurar l'accés del ciutadà als béns documentals.

Cal remarcar, que la mateixa legislació contempla la funció prevista a l'article 14.1 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents, segons la qual els propietaris poden dipositar els seus fons privats en un arxiu públic.

Adquirir és l'acció d'atribuir a una persona, física o jurídica, una cosa, un dret o una obligació que anteriorment no posseïa¹². Per tant, l'adquisició suposa un canvi de titularitat del bé documental i l'ingrés i dipòsit del mateix en un centre d'Arxiu.

Sovint el terme *ingressar* s'usa com a sinònim de *transferència*, que prové de *transferir* i significa portar, traslladar, algú o alguna cosa d'un lloc a un altre¹³. Segons Alberch (2002, 93-95¹⁴), hauríem de distingir dues modalitats d'ingrés: la *transferència per via ordinària* quan ens referim a transferències administratives provinents del mateix organisme o *transferència per via extraordinària* quan es tracta d'ingressos extraordinaris procedents d'un altre organisme.

¹¹ Reial Decret 1708/2011, de 18 de novembre, pel qual s'estableix el Sistema Espanyol d'Arxius i es regula el Sistema d'Arxius de la Administració General de l'Estat i dels seus organismes públics i el seu règim d'accés

¹² Referència del Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans: <http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=adquisici%F3> [Consultat: 12 d'agost del 2017].

¹³ Consulteu la conceptualització de la Gran Enciclopèdia Catalana: <http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0136097> [Consulta: 12 d'agost del 2017].

¹⁴ Citat a: (ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS, 2009, 179).

Els primers professionals de l'arxivística moderna teoritzaren poc sobre el concepte d'adquisició. S. Muller a través de *The dutch manual for the arrangement and description of archives* refereix les *transferències* com els registres de les agències del govern rebuts oficialment pels arxius¹⁵. En la mateixa línia, s'expressà H. Jenkinson en el *Manual of Archive Administration*: destaca la importància d'una cadena de custòdia ininterrompuda. És per això que per a Jenkinson l'adquisició de material provinent de fons privat no constituïa una pràctica recomanable ja que perjudicava el caràcter integral dels registres¹⁶.

L'evolució del concepte féu que Daniels i Walch a *A Modern Archives Reader* definís l'adquisició com el procés d'identificació i adquisició per donació o compra de materials històrics procedents de fons aliens a la institució d'arxiu¹⁷. I, finalment, F. Gerald Ham a *Archival Fundamental Series de Selecting and acquiring archives and manuscripts* reconegué que l'adquisició implicava un canvi de custòdia i de propietat¹⁸.

Així doncs, la paraula adquisició comprèn compres, donacions, llegats, intercanvis i qualsevol altre transacció en la qual l'arxiu obté un títol de propietat¹⁹. En canvi, l'ingrés serviria per referir-se al trasllat de la documentació adquirida vers un altre centre custodi i per tant, materialitzaria el canvi de titularitat.

En l'actualitat, les noves corrents aposten pel *postcustodialisme*. Es tracta d'una custòdia compartida entre la institució d'origen i l'Arxiu. Permet que la institució d'origen conservi la custòdia física dels documents digitals i l'Arxiu supervisi la conservació del material i autoritzi possibles eliminacions. Per tant, el postcustodialisme introdueix un nou significat d'adquisició: substituir custòdia i control per cura i control²⁰. S'aplica entre les institucions del sistema arxivístic i caldrà estudiar si es pot aplicar en l'adquisició de fons privats.

Els recomana als arxivers la identificació d'aquells productors/propietaris de documents d'arxiu que s'adaptin als criteris d'adquisició de la institució. Seria recomanable entrar en contacte amb ells per valorar la possibilitat d'adquirir. D'això B. Craig n'anomena *adquisició proactiva*: planificar possibles compres i estar en contacte amb els potencials proveïdors²¹.

¹⁵ (L. Duranti; Franks, P.C, 2015, 6).

¹⁶ (L. Duranti; Franks, P.C, 2015, 6).

¹⁷ (L. Duranti; Franks, P.C, 2015, 6).

¹⁸ (L. Duranti; Franks, P.C, 2015, 6).

¹⁹ (Baronat i Trill, 1999, 789).

²⁰ (L. Duranti; Franks, P.C, 2015, 8).

²¹ L. Duranti; Franks, P.C, 2015, 7).

2.3 Política d'adquisicions

La legislació contempla la possibilitat que els arxius públics rebin fons privats. Concretament, l'article 14 de la Llei 10/2001²² fa referència al dret dels propietaris de disposar en arxius públics documents privats. Gràcies a això s'han ingressat molts fons documentals a tots els arxius públics catalans.

En el transcurs del 8è Laboratori d'arxius municipals Lluís-Esteve Casellas coordinà el taller *Polítiques públiques d'ingressos de fons*²³. CASELLAS (2014, 1) exposà el fet que l'Arxiu Nacional de Catalunya no disposava d'una política d'ingressos, almenys pública. I això, malgrat ser un de centre d'arxiu habitual en la pràctica d'adquirir fons i col·leccions documentals.

Casellas esmenta que els arxius municipals tampoc tenen cap pla que defineixi les adquisicions i sorprèn perquè la major part dels reglaments dels serveis d'arxius municipals foren aprovats arran del model G8 de l'any 1997, amb un article que deia: "El SdA seguirà una política d'ingressos d'acord amb el seu àmbit d'actuació, l'interès dels fons i la disponibilitat de recursos humans i d'instal·lacions²⁴".

Per tant, desconexem les possibles polítiques d'ingressos per part dels centres d'arxiu. Aquest desconexament es pot deure al fet que efectivament els arxius no en disposen o, també es pot explicar pel fet que les institucions d'arxius optin per no fer públiques quina és la seva política d'adquisicions.

La política d'adquisició conté les línies directrius que regiran els nous increments de fons documentals en els arxius. Aquest instrument permet fixar els criteris i la metodologia que orienta les adquisicions, segons sigui la institució arxivística i tenint en compte l'especialitat i els recursos tècnics, materials i humans de què disposa²⁵.

El juliol de 2015 la Subdirecció General d'Arxius i Museus va emetre un document titulat *Línies prioritàries del departament de Cultura en matèria d'arxius i gestió documental*. El pla recull quines són les necessitats, i objectius a assolir en els propers anys per part dels centres arxivístics.

Concretament, en l'àmbit 3 *Polítiques de protecció del patrimoni i gestió de la qualitat* reconeix com a objectiu "definir i comunicar una política d'adquisicions dels fons documentals pel

²² Llei autonòmica 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.

²³ Consultable a: http://www.arxivers.com/images/documents/LAM8_1r_Taller.pdf [Consulta: 3 de setembre del 2017].

²⁴ Casellas esmenta el fet que en la versió posterior de l'any 2010 l'article referent a la política d'ingressos va desaparèixer.

²⁵ Tot sovint ens referim a política d'adquisició com a Política de Desenvolupament de la Col·lecció (PDC). El terme s'usa en biblioteconomia. Museus i centres d'art empenen Política d'Adquisició.

conjunt d'arxius del SAC que estableixi criteris orientats a facilitar els ingressos als arxius, públics i privats, dels fons i col·leccions a partir dels principis establerts en la legislació vigent²⁶

Mitjançant aquest document estratègic la Subdirecció General d'Arxius i Museus explícita la necessitat de regular la política d'adquisicions. Més enllà de reconèixer la problemàtica no s'ha fet res més al respecte. I, precisament aquesta és la realitat que denuncia el document *Reiniciar el Sistema d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya* publicat el mes de febrer de 2016 per part de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya.

Efectivament, el punt 10 proposa el següent: "Redactar una política d'adquisicions del patrimoni documental català que reguli específicament quins criteris s'utilitzaran per fer donacions, cessions en comodats, dipòsits o altres figures de dret que permetin la incorporació de fons documentals siguin textuals, fotogràfics, audiovisuals o els que s'especifiquin²⁷.

Precisament, cal insistir els arxius que no en disposin que redactin la política d'adquisició. I a aquells que sí que en tenen que la donin a conèixer. Segons Casellas (2014, 1) definir la política d'ingressos és més necessari que mai atès el context actual de canvis tecnològics que obliguen a replantejar la conveniència o no d'adquirir la titularitat dels fons.

2.4 Procediment d'adquisició

El procediment d'adquisició defineix el conjunt de tràmits i actuacions, legalment establertes, per l'ingrés d'un fons o col·lecció documental en un arxiu públic. Correspon al servei d'arxiu la tasca de coordinar l'operació de compra.

D'entre els aspectes pràctics que cal tenir presents abans de l'ingrés d'un fons privat en un arxiu públic (CASELLAS [et al], 2000, 348-349), cal esmentar:

Primerament, cal identificar els fons privats d'interès pel centre d'arxiu. Per conèixer els fons privats que voldríem incorporar cal que recerquem en les fonts escrites²⁸ o que establim una xarxa de col·laboradors²⁹ que informin del *mercat* de béns documentals. Cal considerar, però, que sovint és el mateix titular d'un fons documental qui comunica a l'Administració la voluntat de venda.

²⁶ (SUBDIRECCIÓ GENERAL D'ARXIUS I MUSEUS, 2015, 5).

²⁷ (ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS, 2015, 4).

²⁸ Per exemple, el cens de fons documentals elaborat per part del Ministeri de Cultura (1980), els inventaris dels arxius municipals efectuats per part del Servei d'Arxius de la Generalitat (dec. 1980), els censos elaborats per les Cambres de comerç per distingir empreses centenàries o la documentació fiscal d'Hisenda que permet la identificació de patrimonis o activitats econòmiques rellevants (CASELLAS [et al], 2000, 341-342).

²⁹ Considerem col·laboradors: persones, entitats, organismes i/o departaments de la mateixa institució.

En segon lloc, és necessari planificar les diferents campanyes de recuperació de fons³⁰ en base a una política d'ingressos prèviament definida per cada arxiu. El tercer aspecte que s'ha de considerar fa referència a la sensibilització ciutadana vers els valors dels béns del patrimoni documental. A tal fi es proposa oferir visites i activitats culturals a l'arxiu. Les visites i les activitats culturals també interessen per ésser presents en els mitjans de comunicació.

En quart lloc, és convenient valorar i preparar la documentació a ingressar des del mateix lloc on es recull. Intervenir *in situ* assegura el manteniment de l'ordre original, en el cas que el fons a adquirir encara el mantingui. El cinquè aspecte a considerar fa referència a la negociació de les condicions del traspàs. En aquest cas, s'hauria de fer compatible el respecte a la voluntat de l'anterior titular amb l'objectiu de l'arxiu d'assegurar la preservació del fons documental.

En sisè lloc, caldria formalitzar l'operació de traspàs de la titularitat i la recepció de la documentació, mitjançant els respectius instruments jurídics. Imprescindible, estipular la modalitat de cessió i les condicions de la mateixa i incloure una relació de la documentació cedida a l'arxiu.

Setena i última, és molt recomanable regular les diferents limitacions d'ús i definir quins són els drets de propietat intel·lectual i d'explotació. Sense oblidar, molt important, d'establir les condicions del règim d'accés al fons documental adquirit.

La formalització de la compra es materialitza mitjançant un acte jurídic: el contracte. Es tracta d'un document que és l'acord de voluntats i que té per finalitat establir els drets i les obligacions dels signants. Preveu possibles conseqüències en cas d'incomplir allò pactat.

Els principals instruments jurídics que permeten cobrir legalment l'ingrés d'un bé documental en un centre públic són: el dipòsit, el comodat, la donació i la compra. Les modalitats de dipòsit i de comodat permeten al receptor únicament assumir alguns drets (els que estableix el contracte) mentre que les modalitats de donació i de compra fan que l'adquirent assumeixi drets de propietat.

Donat que ens ocupem dels ingressos de béns documentals mitjançant adquisició, ens interessen tres modalitats de compra: a) Compravenda, b) dret de tempteig, c) retracte, dació en pagament i d) donació per incentius fiscals.

- a) La Compravenda: s'expressa a través d'un contracte de compravenda³¹ permet l'assumpció de la propietat del bé a canvi d'una contraprestació econòmica. El

³⁰ Aquestes campanyes poden ser generalistes o bé campanyes selectives enfocades en la recuperació d'un tipus concret documents, per exemple pergamins, fotografies, pel·lícules, etc. (CASELLAS [et al], 2000, 344).

³¹ Regulat pels articles 1445 i següents del Codi Civil i, en el cas de les AAPP, pel Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.

document contractual ha d'incloure la descripció detallada del que s'adquireix: dels documents físics i seu suport material i, estipular la titularitat dels drets de propietat intel·lectual del bé adquirit. Tal com alerta Raimon Carrasco a l'article *El règim jurídic dels fons privats dels arxius*, el fet d'adquirir la propietat d'un document no comporta *de facto* l'adquisició dels drets d'autor ni de propietat intel·lectual existents en el document³².

- b) La dació en pagament: acte que permet als propietaris de béns integrants del patrimoni català poder sol·licitar a l'administració la cessió de la propietat del bé en pagament de deutes contrets³³. Evidentment, requerirà la taxació econòmica del bé patrimonial i la conformitat de la Conselleria d'Economia. La lletrada Ariadna Mercado Babot en l'article *Aspectes jurídics: què cal tenir en compte en l'ingrés de fons privats en arxius públics*, puntualitza que l'aplicabilitat de la dació en pagament està subjecte al fet que el deute s'hagi contret amb l'Administració Pública³⁴ i que es condoni per béns integrants del patrimoni cultural. La llei catalana a diferència de l'estatal admet qualsevol de les categories de béns patrimonials³⁵ i de deute³⁶.
- c) L'exercici del dret de tempteig i retracte: dret preferent de l'administració pública³⁷ per adquirir la propietat o qualsevol altre dret sobre un bé integrant del patrimoni cultural català. *Dret de tempteig* és quan s'exerceix de forma prèvia a la venda mentre que *dret de retracte* es dona quan es produeix després de la formalització de la venda. En qualsevol cas, particulars i cases de subhastes estan obligats a comunicar a l'administració la venda de béns del patrimoni català³⁸. Mercado Babot concreta que en aquest tipus de compres hi ha menys marge de decisió ja que ambdues parts no s'han escollit ni tampoc han pogut acordar les condicions de la compra³⁹.
- d) Donació per incentius fiscals: s'estableix a través d'un contracte de donació⁴⁰ i permet assumir la propietat del bé donat a canvi que el venedor obtingui deduccions fiscals a l'IRPF i a l'Impost de Societats⁴¹. Això si, ha de tractar-se de donacions de béns

³² (Carrasco, 2.000, 331).

³³ D'acord amb l'article 58 de la Llei 9/1993, 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

³⁴ Sigui l'Administració d'àmbit estatal, autonòmic o local.

³⁵ La normativa d'àmbit estatal només aplica la dació en pagament en els béns integrats en les dues primeres categories: (béns culturals d'interès nacional i béns catalogats (Mercado Babot, 2014, 41).

³⁶ S'afirma que la normativa estatal únicament admet deutes tributaris per l'exercici de la dació en pagament (Mercado Babot, 2014, 41).

³⁷ Poden exercir aquest dret l'administració de la Generalitat i els ajuntaments i consells comarcals, tal com estableix l'article 22 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

³⁸ Tal com estableix l'article 26 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

³⁹ (Mercado Babot, 2014, 39).

⁴⁰ Referenciat en els articles 531-537 i següents de la Llei 5/2006, de 10 de maig, del llibre cinquè del Codi Civil de Catalunya.

⁴¹ Així mateix ho reconeix la Llei estatal 30/1994, de 24 de novembre, de fundacions i incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general.

culturals declarats d'interès cultural⁴². En qualsevol cas, la valoració dels béns donats, a efectes d'aplicar-hi les deduccions fiscals⁴³, és competència de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació.

Per tal d'exemplificar el procediment d'adquisició, s'ha accedit i analitzat a l'expedient adquisició del Fons Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana⁴⁴. A continuació oferim la relació dels documents que el conformen, vegem-ho:

ID	DOCUMENT	DESCRIPCIÓ	DATA	AUTORIA
0	Caràtula de l'expedient	Conté les següents dades: <i>Títol:</i> Compra del Fons Documental Francesc cabana. <i>Negociat sense publicació</i> <i>Adjudicatari:</i> Francesc Cabana i Vancells <i>Import:</i> 135.882 € (IVA exempt) <i>Garantia:</i> exempt <i>Expedient:</i> CU-2014-277	Data d'obertura: 06/03/2014 Data de tancament: N/A	N/A
1	Comunicació de Francesc Cabana a la direcció de l'ANC oferint-los l'adquisició del seu fons documental	Proposta de venda a la direcció de l'ANC El venedor proposa la quantitat a la quantia de de 135.882 € per l'adquisició	06/03/2014	Francesc Cabana, venedor
2	Informe tècnic de conveniència de compra de l'ANC	Describeix el contingut del fons documental i el seu estat de conservació i en fa una taxació econòmica	11/03/2014	Miquel Pérez Latre, tècnic de l'ANC i signen Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC i Josep Fernández Trabal, cap de l'àrea de Fons Històrics de l'ANC
3	Sol·licitud de transferència bancària	Permet la transferència bancària de pagament de la compra per part de la Tresoreria de la Generalitat de Catalunya	07/04/2014	<i>Signa</i> Francesc Cabana, receptor del pagament

⁴² Denominats d'interès nacional a Catalunya.

⁴³ Per més informació sobre les deduccions fiscals aplicables, consulteu l'article ja citat de Raimon Carrasco: *El règim jurídic dels fons privats dels arxius*, pàg. 338.

⁴⁴ Els documents s'esmenten a la taula en el mateix ordre que apareixien a l'expedient.

ID	DOCUMENT	DESCRIPCIÓ	DATA	AUTORIA
4	Correspondència entre la direcció de l'ANC i el Servei de Contractació	La direcció de l'ANC remet al Servei de Contractació la documentació que integra l'expedient de compra: - Informe tècnic de l'ANC sobre la conveniència de la compra - Informe favorable de la Junta de Qualificació - Oferta de venda de la Generalitat	<i>Data de registre de sortida:</i> 26/03/2014	Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC i Joan Ramon Casas, Servei de Contractació
5	Certificat de la Junta de Qualificació conforme autoritza l'import de compra	Certificació mitjançant la qual la Junta de Qualificació ha autoritzat l'import de compra, en base a l'informe tècnic de conveniència de compra de l'ANC, elaborat per Miquel Pérez Latre, tècnic de l'ANC el dia 11/03/2014	11/03/2014	Isabel Serrano Varea-Bernat, secretària de la Junta de Qualificació
6	Còpia no compulsada del plec de condicions tècniques de l'adquisició	Inclou les condicions tècniques de l'adquisició i la taxació econòmica del contingut del fons documental	31/03/2014	Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC i Josep Fernández Traval, cap de l'àrea de Fons Històrics de l'ANC
7	Resolució d'inici de l'expedient de tramitació ordinària CU-2014-277	Resol iniciar l'expedient de contractació	16/04/2014	Pilar Pifarré Matas, Secretària General del Dep. de Cultura.
8	Informe fiscal favorable	Assabenta de l'informe fiscal previ a l'aprovació de l'expedient de contractació.	22/05/2014	N/A ⁴⁵ , Interventora delegada
9	Resolució d'aprovació de l'expedient de contractació	Es resol aprovar l'expedient de contractació d'adquisició i s'obre el procediment d'adjudicació	23/05/2014	Pilar Pifarré Matas, Secretària General del Dep. de Cultura.

⁴⁵ El document està signat digitalment. La fotocòpia sobre paper no permet identificar el nom i cognoms de la interventora delegada. Podeu comprovar la circumstància dirigint-vos a l'annex, que conté la relació d'alguns dels documents que integren l'expedient.

ID	DOCUMENT	DESCRIPCIÓ	DATA	AUTORIA
10	Declaració responsable	El venedor fa una declaració responsable assegurant complir amb la legalitat per tal que es puguin dur a terme les negociacions i els tràmits administratius. Inclou l'autorització per tal que la Generalitat consulti les següents dades: - Certificat d'estar al corrent de les obligacions tributàries - Informe de situació del deute - Certificat d'obligacions tributàries amb la TGSS - Certificat de l'import sobre activitats econòmiques	23/05/2014	Francesc Cabana, venedor
11	Resolució d'adjudicació del contracte	Vistos els informes favorables de l'Assessoria Jurídica i d'Intervenció Delegada es resol adjudicar l'adquisició i designar responsable del contracte al cap de l'àrea de Fons Històrics de l'ANC Josep Fernández Trabal	23/05/2014	Pilar Pifarré Matas, Secretària General del Dep. de Cultura.
12	Correu electrònic dirigit al venedor amb instruccions per signar el contracte	Instruccions de Pérez Tubio al venedor per tal de signar els següents documents: contracte, plec de clausules administratives particulars i plec de prescripcions tècniques. Inclou la indicació de fer arribar la documentació al Servei de Gestió Econòmica i acord de recepció de factura	27/05/2014	Josep Joan Pérez Tubio, responsable dels expedients de contractació
13	Notificació de tramesa d'adjudicació del contracte	Comunicació a Francesc Cabana conforme se l'hi tramet còpia compulsada de l'adjudicació del Contracte	<i>Data de signatura del document:</i> 27/05/2014, <i>Data de registre de sortida:</i> 28/05/2014 <i>Acusament de recepció:</i> 29/05/2014	Josep Joan Pérez Tubio, responsable dels expedients de contractació
14	Ofici de tramesa a l'ANC	Comunicació de la direcció de l'ANC a la Direcció General d'Arxius assabentant de l'ingrés del Fons Francesc Cabana [...]	<i>Acusament de recepció per part del Dep. de Cultura:</i> 21/05/2014	Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC

ID	DOCUMENT	DESCRIPCIÓ	DATA	AUTORIA
15	Relació de la documentació lliurada	Descripció del contingut del Fons Francesc Cabana [...] ingressat a l'ANC el dia 05/05/2014	05/05/2014	Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC
16	Certificat d'ingrés a l'ANC	Certificació conforme el Fons Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana ha ingressat a l'ANC el dia 05/05/2014	16/05/2014	Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC
17	Correspondència del Negociat GEEC ⁴⁶ al Servei de Gestió Econòmica i Contractació	S'envien la documentació següent: - Certificat d'ingrés del fons documental a l'ANC - Relació de la documentació lliurada - Ofici de tramesa de l'ANC	27/05/2014	Víctor Turneu Martínez, del Negociat GEEC i Josep Joan Pérez Tubio, responsable dels expedients de contractació
18	Anunci de publicació al DOGC de la formalització del contracte d'adquisició	Es fa pública la formalització del contracte i es procedeix a la seva publicació al DOGC núm. 6642 del 12/06/2014	29/05/2014	Pilar Pifarré Matas, Secretària General del Dep. de Cultura
19	Diligència acreditativa de la formalització del contracte d'adquisició	Es fa constar que les parts procediren a la signatura del contracte d'adquisició del Fons Cabana el dia 27/05/2014	03/06/2014	Josep Joan Pérez Tubio, responsable dels expedients de contractació
20	Contracte administratiu	Acord entre les parts: Francesc Cabana i el Dep. de Cultura acorden en virtut del contracte que Cabana ven el seu fons documental d'història de l'empresa catalana a la Generalitat de Catalunya, i que la Generalitat disposa dit fons a l'Arxiu Nacional de Catalunya. El contracte, inclou: - Plec de clàusules administratives particulars - Plec de prescripcions tècniques	27/05/2014	Pilar Pifarré Matas, Secretària General del Dep. de Cultura. <i>Signa</i> Francesc Cabana i Vancells com a venedor.

⁴⁶ Molt probablement, es va anotar erròniament el nom del negociat ja que no ha estat possible localitzar a què fan referència les sigles.

ID	DOCUMENT	DESCRIPCIÓ	DATA	AUTORIA
21	Notificació de tramesa del contracte	Comunicació al venedor que se l'hi lliura adjunt el contracte d'adquisició, un plec de clàusules administratives particulars i un plec de prescripcions tècniques (tot referent a l'adquisició del fons)	<i>Data de signatura del document:</i> 03/06/2014, <i>Data de registre de sortida:</i> 04/06/2014 <i>Acusament de recepció:</i> 05/06/2014	Josep Joan Pérez Tubio, responsable dels expedients de contractació
22	Informe d'avaluació final del contracte	Assabenta de l'assoliment dels objectius previstos i avalua satisfactòriament les negociacions	25/01/2015	Josep Fernández Traval, cap de l'àrea de Fons Històrics de l'ANC
23	Qüestionari de valoració de les negociacions	Avalua les negociacions: l'assoliment del calendari previst, la variació entre el preu inicial i el preu final de compra, els problemes en l'execució del contracte, el seguiment del compliment de les obligacions contractuals, entre altres. S'indica que s'han complert dels objectius i que la negociació ha estat satisfactòria.	23/01/2015	Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC

Taula 1. Documents que conformen l'expedient d'adquisició

Tota adquisició per part d'arxius o organismes de titularitat de la Generalitat requereix de la intervenció d'alguns agents, que participen en el tràmit, i segons es desprèn de la taula aquests agents, són:

- Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda: assumeix la funció de resoldre favorable o desfavorablement en relació a l'adquisició de béns del Patrimoni a canvi que l'Administració assumeixi el deute tributari o d'altre indole del titular⁴⁷. La decisió es pren en base a un informe previ que emet la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni.
- Departament de Cultura⁴⁸: s'encarrega d'iniciar el procediment d'adquisició, resol l'expedient de contractació i en el contracte administratiu d'adquisició actua com a part compradora.

⁴⁷ D'acord amb l'article 58 l'article 58 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni Cultural Català.

⁴⁸ Inclou la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni.

- La Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya: assumeix les funcions d'informar favorablement o desfavorablement de l'adquisició de béns del Patrimoni Cultural de Catalunya⁴⁹, l'emissió dels informes previs requerits per l'exercici del drets de tempteig i de retracte⁵⁰ i la taxació dels béns integrants del Patrimoni cultural que es pretengui lliurar en pagament de deutes tributaris⁵¹.
- Intervenció Adjunta per a la Fiscalització: li correspon fiscalitzar i autoritzar favorable o desfavorablement en relació a l'expedient de contractació. I, exerceix les comprovacions oportunes en referència al pressupost⁵².
- Servei de Gestió Econòmica i Contractació: s'encarrega d'estudiar i coordinar les propostes de contractació i del tràmit dels expedients de contractació⁵³.
- El centre d'Arxiu: receptors dels fons i col·leccions adquirides. D'entre les institucions, destaquem: l'Arxiu Nacional de Catalunya, els arxius comarcals i la Biblioteca de Catalunya. D'entre les seves funcions, hi ha l'elaboració dels informes tècnics relatius a la descripció, estat de conservació i valoració dels fons o col·leccions a adquirir.

La conformació de l'expedient a partir dels documents que participen en el procediment, ha permès l'anàlisi del procediment d'adquisició, amb el següent resultat:

Pas 1) L'interessat comunica a la direcció l'Arxiu Nacional de Catalunya la intenció de vendre i ho fa mitjançant una *Carta*.

Pas 2) El personal tècnic de l'Arxiu Nacional de Catalunya emet *l'Informe tècnic sobre la conveniència de la compra*.

Pas 3) La Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya autoritza l'import de compra, emetent el *Certificat autoritzant l'import de compra*.

Pas 4) La direcció de l'Arxiu Nacional de Catalunya remet al Servei de Contractació la següent documentació: a) *Informe tècnic de l'ANC sobre la conveniència de la compra*, b) *Informe favorable de la Junta de Qualificació* i c) *Oferta de venda de la Generalitat*.

⁴⁹ Així mateix ho estipula l'article 2 del Decret 175/1999, de 29 de juny, de regulació de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya.

⁵⁰ Reconegut en l'article 2b del Decret 175/1999, de 29 de juny, de regulació de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya.

⁵¹ Regulat per l'article 2f del Decret 175/1999, de 29 de juny, de regulació de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya.

⁵² D'acord amb l'article 79 del Decret 40/2017, de 2 de maig, de reestructuració del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

⁵³ Establert a l'article 8i del Decret 59/2012, de 29 de maig, de modificació del Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura.

Pas 5) L'Arxiu Nacional de Catalunya emet una *Còpia no compulsada del plec de condicions tècniques de l'adquisició*⁵⁴.

Pas 6) L'interessat sol·licita a la Tresoreria de la Generalitat de Catalunya que efectui la transferència bancària de pagament de la compra, ho fa a través de la *Sol·licitud de transferència bancària*.

Pas 7) La Secretaria General del Departament de Cultura ordena l'inici de l'expedient de contractació amb la corresponent *Resolució d'inici de l'expedient de tramitació ordinària CU-2014-277*.

Pas 8) La direcció de l'ANC informa de l'ingrés del Fons Francesc Cabana [...] amb la *Relació de la documentació lliurada a l'ANC*⁵⁵.

Pas 9) La direcció de l'ANC dóna fe que el Fons Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana ha ingressat a l'ANC, i ho mitjançant el *Certificat d'ingrés a l'ANC*.

Pas 10) L'Arxiu Nacional de Catalunya assabenta a la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni de l'ingrés del Fons Francesc Cabana a l'ANC, i ho fa mitjançant l'*Ofici de tramesa*.

Pas 11) La Intervenció Delegada ordena el pagament de la compra a través de l'*Informe fiscal favorable*.

Pas 12) La Secretaria General del Departament de Cultura resol aprovar l'expedient de contractació i obrir el procediment d'adjudicació del contracte, i ho documenta amb la *Resolució d'aprovació de l'expedient de contractació*.

Pas 13) L'interessat emet una *Declaració responsable* autoritzant la Generalitat a consultar diferents dades personals: a) *Certificat d'estar al corrent de les obligacions tributàries*, b) *Informe de situació de deute* i c) *Certificat d'obligacions tributàries amb la TGSS* i d) *Certificat de l'import sobre activitats econòmiques*.

Pas 14) La Secretaria General del Departament de Cultura resol adjudicar el contracte d'adquisició i designar un responsable del contracte, tal com estableix la *Resolució d'adjudicació del contracte*⁵⁶.

⁵⁴ Inclou: les condicions tècniques de l'adquisició i la taxació del contingut del fons documental.

⁵⁵ Conté la descripció del contingut del Fons Francesc Cabana [...] ingressat a l'ANC el dia 05/05/2014.

⁵⁶ La resolució diu que per adjudicar el contracte s'han tingut en compte els informes favorables de la Intervenció Delegada i del Servei d'Assessoria Jurídica. Precisament, el Servei d'Assessoria Jurídica malgrat ésser un agent que participa en el tràmit, no se l'ha mencionat amb la resta d'agents perquè no figura a l'expedient cap document pròpiament d'aquest organisme.

Pas 15) El responsable de l'expedient de contractació comunica via e-mail amb l'interessat a fi d'instruir-lo en la signatura dels següents documents: a) *Contracte*, b) *Plec de clàusules administratives particulars* i c) *Plec de prescripcions tècniques*⁵⁷.

Pas 16) Correspondència entre el Negociat GEEC i el Servei de Gestió Econòmica i Contractació, en que se'ls fa arribar la següent documentació: a) *Certificat d'ingrés del Fons Francesc Cabana [...] a l'ANC*, b) *Relació de la documentació lliurada a l'ANC* i c) *Ofici de tramesa a l'ANC*.

Pas 17) El responsable de l'expedient de contractació assabenta a l'interessat de l'adjudicació del contracte, i per fer-ho empra la *Notificació de tramesa d'adjudicació del contracte*.

Pas 18) Les parts, La Secretaria General del Departament de Cultura i Francesc Cabana, donen la seva conformitat al *Contracte administratiu de compravenda del Fons Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana*.

Pas 19) La Secretaria General del Departament de Cultura fa pública la formalització del contracte d'adquisició a través de l'*Anunci de publicació al DOGC* i procedeix a la seva publicació.

Pas 20) El responsable de l'expedient de contractació mitjançant la *Diligència acreditativa de formalització del contracte d'adquisició* fa constar que les parts han formalitzat la compravenda.

Pas 21) El responsable de l'expedient de contractació a través de la *Notificació de tramesa* fa arribar a l'interessat: a) *Contracte d'adquisició*, b) *Plec de clàusules administratives particulars* i c) *Plec de prescripcions tècniques*.

Pas 22) El responsable de l'expedient de contractació assabenta de l'assoliment dels objectius previstos i avalua satisfactòriament les negociacions, i ho fa a l'*Informe d'avaluació final del contracte*.

Pas 23) El director de l'Arxiu Nacional de Catalunya complementa el *Qüestionari de valoració de les negociacions*.

La documentació consultada no ha permès localitzar la diligència de tancament de l'expedient, mitjançant la qual Secretaria General del Departament de Cultura hauria finalitzat el procediment d'adquisició.

⁵⁷ S'acorda, també, que la documentació signada s'haurà de trametre el Servei de Gestió Econòmica i que s'haurà d'emetre factura. En tot cas, la factura si és que es generà, no apareix a l'expedient.

2.5 Accés als fons adquirits

Efectuat l'ingrés de la documentació a l'Arxiu serà necessari tractar el dret d'accés. Implica garantir l'accés a la informació pública sempre i quan s'assegurin els drets de propietat intel·lectual, es protegeixin les dades de caràcter personal i es preservi el dret a l'honor i a la intimitat.

L'accés a fons i col·leccions adquirits fa referència al dret d'accés de totes les persones a la informació pública. Es tracta que d'oferir "tota aquella [informació] que ha estat elaborada per la mateixa Administració i també aquella que té en el seu poder com a conseqüència de la seva activitat [...]"⁵⁸ Per tant, les lleis 19/2013⁵⁹ i 19/2014⁶⁰ regulen les condicions d'exercici del dret fonamental a saber⁶¹ i les limitacions per accedir-hi.

L'article 20.1 de la llei 19/2014 garanteix el dret d'accés a la informació pública a totes les persones. L'aprovació de dita norma ha significat el reconeixement que qualsevol persona, sense que tingui la condició d'interessada⁶², pugui sol·licitar i accedir a documents públics. MATAS (2015, 28) remarca que la llei 19/2014 reconeix al ciutadà el dret a conèixer el procediment en curs i a accedir-hi i ja no li imposa esperar al tancament de l'expedient.

Evidentment, l'accés a la informació es troba afectada per una sèrie de restriccions. Aquestes, en aplicar-se comporten la denegació del dret d'accés. Tal com reconeix l'article 22.2 de la llei 19/2014, "[...] l'aplicació d'aquests límits ha d'atendre les circumstàncies de cada cas concret, especialment la concurrència d'un interès públic o privat superior que justifiqui l'accés a la informació". Per tant, tal com comenta MATAS (2015, 28) que no es pot denegar l'accés si la restricció implica el perjudici de l'interès superior o general⁶³.

No obstant, determinats documents queden exclosos del dret d'accés a la informació pública. L'article 29 de la llei autonòmica 19/2014 estableix que la documentació en fase d'elaboració o per informes i dictàmens pugui ésser denegada⁶⁴. La llei estatal 19/2013 en l'article 19 diu

⁵⁸ Extret del Preàmbul de la llei 19/2014, de 29 de desembre, de Transparència, accés a la informació pública i bon govern.

⁵⁹ Llei estatal 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern.

⁶⁰ Llei autonòmica 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern.

⁶¹ També conegut com a dret fonamental de petició i que s'estableix a l'article 29 de la Constitució Espanyola. Es reconeix als ciutadans el dret de petició davant les autoritats competents i consisteix a poder fer to tipus de sol·licitud respecte a un mateix o al seu entorn (Constitució Espanyola: <https://www.parlament.cat/document/cataleg/48088.pdf>. [Consultat: 25 d'agost de 2017].

⁶² Part interessada en el procediment en són els titulars de drets o els titulars d'interessos (aquests darrers, sempre i quan promoguin el procediment o compareguin). http://virtual.eapc.cat/file.php/1/continguts_cursos_EAPC/pad_2012/part1/unitat2/lapersonainteressada.html [Consultat: 25 d'agost de 2017].

⁶³ MATAS (2015, 28) posa com a exemple, informació que fa referència a fets de transcendència social, que són notícia o vinculats a persones públiques.

⁶⁴ El mateix per notes, esborranys, resums, opinions i qualsevol document de treball intern sense rellevància pública

que poden ésser admeses a tràmit les sol·licituds d'accés que facin referència a "informació de caràcter auxiliar o de suport"⁶⁵, sense tenir en compte si aquests tipus de documents contenen o no informació que pugui ésser d'interès públic.

La novetat més rellevant en relació a les lleis de transparència radica en l'ús del terme "accés parcial"⁶⁶. Implica dur a terme una selecció de la informació, de manera que s'autoritza i es permet l'accés a les dades o a la informació que no necessita restricció⁶⁷. El citat article 25.2 de la llei 19/2014 contempla que si la restricció d'accés o l'ocultació parcial de dades dificulta la comprensió de la informació, l'interessat pot sol·licitar audiència a l'administració pública.

En qualsevol cas, la normativa reguladora del dret d'accés no menciona cap referència a l'accés i la consulta dels fons i de les col·leccions privats. En aquest cas doncs, és necessari remetre als articles 13.c i 37 de la llei 10/2001⁶⁸. Ambdós articles refereixen a la responsabilitat dels titulars de facilitar l'accés dels investigadors als documents privats integrants del patrimoni documental.

En definitiva, la legislació vinculada al dret d'accés procura fer accessible la informació pública sempre i quan es garanteixin, entre altres, els drets de propietat intel·lectual, que exposem a continuació:

2.6 Drets de propietat intel·lectual

Els fons i col·leccions que reben els centres d'arxiu poden fer referència a drets de propietat intel·lectual. Quan es dona aquest cas els arxius apliquen les mesures que assegurin la protecció de la propietat intel·lectual i facilitar en la mesura del possible el dret d'accés a la informació pública.

La propietat intel·lectual s'entén com "el conjunt de facultats que la llei concedeix a l'autor d'una obra científica, artística o literària, quant al poder exclusiu de publicar-la, modificar-la, explotar-la econòmicament i disposar-ne de qualsevol forma"⁶⁹. Tal com estableix la llei⁷⁰ són objecte de propietat intel·lectual totes les creacions originals literàries, artístiques o científiques [...], entre les quals s'hi inclouen: escrits, composicions musicals, obres

⁶⁵ Per exemple, notes, esborranys, opinions, resums, comunicacions o informes interns.

⁶⁶ Des del punt de vista de la legislació catalana, la obligació de donar accés parcial era novetat ja que es recollí a la llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents (MATAS, 2015, 30).

⁶⁷ Referenciat a l'article 25 de la llei 19/2014 i a l'article 16 de la llei 19/2013.

⁶⁸ Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.

⁶⁹ Referència de la Gran Enciclopèdia Catalana: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0204054.xml> [Consultat: 24 d'agost del 2017].

⁷⁰ Article 10 del Reial Decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la llei de propietat intel·lectual, que regularitza, aclareix i harmonitza les disposicions legals vigents sobre la matèria (d'ara endavant, l'anomenarem LPI).

cinematogràfiques, escultures, obres de pintura, obres fotogràfiques o programes d'ordinador, entre altres.

Un objecte deté drets de propietat intel·lectual quan es considera *creació original*. CARRASCO (2000, 335) entén per creació original o obra original quan ens referim a una obra diferent de les obres ja existents o bé quan és l'expressió de la personalitat del seu creador, sigui quin sigui del nivell creatiu o de la qualitat de l'obra. Per tant, la correspondència comercial o professional, les factures o els contractes no els podem considerar documents de creació original. Per contra, cartes personals, dietaris, estudis o informes sí que són objectes originals i es troben protegits per la legislació⁷¹.

Es premia l'autor per la creació i aquest reconeixement normatiu té dues vessants: la primera, la moral: correspon a l'autor i no es pot cedir ni alienar. La segona, econòmica: es refereix al dret d'explotació i aquest és transferible i limitat en el temps. Per això mateix, l'article 14 de la LPI reconeix els drets d'autoria de l'autor dotant-lo de capacitant per decidir: si vol que la seva obra sigui divulgada, si vol exigir reconeixement de l'autoria o si desitja que se li respecti la integritat de l'obra i per tant, vol impedir-ne la transformació.

Els drets d'explotació es troben contemplats en la secció segona de la LPI⁷² i són els següents: el dret de l'autor de reproduir (inclou el dret d'edició), el dret de distribució (posar a disposició del públic l'original o les còpies), el dret de comunicació pública (dret d'accés a l'obra) i, finalment, el dret a la transformació (inclou traducció i adaptació de l'obra). CARRASCO (2000, 336) matisa que els autors de fotografies que no es considerin obres originals a les quals refereix la LPT tindran la potestat d'autoritzar la reproducció, la distribució i la comunicació pública⁷³.

Segons MERCADO (2014, 51-53) la documentació subjecte a drets de propietat intel·lectual precisarà d'un tractament específic per part de l'Arxiu ja que els drets d'autoria i d'explotació en mans d'un titular privat fan que ni l'arxiver ni els ciutadans puguin fer ús de la documentació. Per això mateix, és molt important que l'Arxiu en el transcurs del procés de compra assegurí la cessió dels drets de propietat intel·lectual ja que disposar-ne permet al centre d'arxiu gestionar lliurement l'ús de la documentació (reproduir-la, distribuir-la, comunicar-la, per exemple).

⁷¹ Legislació sobre propietat intel·lectual.

⁷² Articles del 17 al 21 del Reial decret legislatiu 1/1996.

⁷³ Respecte la fotografia la LPI fa una ambigua distinció entre obres originals, referides com a *obres fotogràfiques*, i les anomenades *meres fotografies*. En el primer cas, serien objecte de propietat intel·lectual i en el segon cas, en quedarien excloses. Per tant, les fotografies considerades obres fotogràfiques serien objecte de protecció i veurien limitats els drets d'explotació a aquells que autoritzés el seu autor.

Per part del centre d'Arxiu es recomana estar alerta a la caducitat dels drets de propietat intel·lectual. L'article 26 de la PLI estableix que els drets d'explotació duren tota la vida de l'autor i setanta anys després de la seva defunció o declaració de defunció⁷⁴. Evidentment, transcorreguts aquests terminis els drets en qüestió s'extingeixen i l'obra de creació passa a ser de domini públic.

El domini públic resta regulat per l'article 41 de la LPI que determina la capacitat de qualsevol persona o institució de fer ús d'una obra, sempre que es respecti l'autoria i la integritat de la mateixa. Així doncs, a partir del moment en que un document o obra de creació passa a domini públic vol dir que és accessible i que pot ésser explotada lliurement.

Cal recordar que els arxius de titularitat pública tenen reconegut el dret de reproducció quan es tracta de documents destinats a la recerca o a la conservació, tal com estableix l'article 37 de la LPI. Inclou la reproducció per a ús propi de l'arxiu o per fer accessible la documentació a l'investigador. Això sí, s'ha de lliurar la reproducció de manera directa i personal a cada investigador. Així mateix, l'article 56.2 de la LPI regula la possibilitat que els arxius puguin exhibir públicament fotografies o obres d'arts de les quals posseeixen la propietat⁷⁵.

2.7 Protecció de dades de caràcter personal

Un altre aspecte jurídic a tenir present en el moment d'efectuar l'ingrés d'un fons documental en un arxiu serà determinar si el bé ingressat conté dades personals que són objecte de protecció.

S'entén per dada personal tota informació referent a una persona física identificada o identificable⁷⁶. Així doncs, comprèn totes aquelles dades que permeten identificar a les persones físiques, com per exemple dades d'identitat, biomètriques, econòmiques o patrimonials. La protecció de dades de caràcter personal es troba regulada per la llei orgànica 15/1999⁷⁷.

L'article 15 de la llei 15/1999 assumeix el dret de l'interessat "a sol·licitar i obtenir gratuïtament informació de les seves dades de caràcter personal". És a dir, faculta la persona per tal que pugui conèixer qui disposa de les seves dades i de quina mena de dades disposa. Per tant,

⁷⁴ Excepte en els casos d'autors morts abans del 7 de desembre de 1987 en què la durada és de 80 anys, establert per la disposició transitòria quarta del Reial decret legislatiu 1/1996.

⁷⁵ S'entén per propietat ser el titular del suport material.

⁷⁶ Referència del Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans: http://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall&input_cercar=dada+personal&numPagina=1&database=TERMCAT&idFont=419622&idHit=419622&tipusFont=Diccionaris+terminol%F2gics+del+TERMCAT&numeroResultat=1&databases_avansada=&categories_avansada=&clickLink=detall&titol=dada+de+car%EOcter+personal&tematica=Dret.+Administraci%F3&tipusCerca=cerca.tot [Consultat: 27 d'agost de 2017].

⁷⁷ Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (d'ara endavant, LOPD).

tal com diu ORÓ (2004, 409) el dret d'accés reconeix a l'afectat el poder de disposar i controlar les seves dades personals.

Cal incidir, però, en el fet que les dades de caràcter personal referents a les persones mortes queden desprotegides. Segons MERCADO (2014, 57) la LOPD no recull la protecció de les seves dades personals, de tal manera que la persona difunta queda desemparada. No es disposa de cap mecanisme que pugui resguardar les seves dades personals⁷⁸ i en conseqüència, la informació personal pot ésser accessible per tothom.

Les dades d'especial protecció són les que definides en els articles 7 i 8 de la Llei 15/1999, i implica que no es poden divulgar sense el consentiment de la persona. Aquestes són: ideologia, religió, creences, origen racial, salut, vida sexual i infraccions penals o administratives. Evidentment, en el supòsit que algunes d'aquestes dades fossin incorporades en un fitxer consultable públicament, deixarien de ser objecte de protecció⁷⁹.

Així mateix, les dades referents a persones jurídiques i els fitxers que contenen dades de persones físiques prestant serveis tampoc seran motiu de protecció. Es tracta de fitxers que incorporen: noms, cognoms, funció o lloc de treball, adreça, telèfon, etc. En qualsevol cas, l'arxiver pot optar per anonimitzar aquesta informació i d'aquesta manera poder facilitar la documentació sol·licitada.

Es preveu que els centres d'arxiu puguin permetre l'accés a documentació que conté dades personals sempre i quan les dades s'orientin a fins històrics, estadístics o científics, tal com s'estableix a l'article 4 de la Llei 15/1999. L'autorització de consulta és sempre una qüestió complexa ja que s'ha de sospesar el dret d'accés a la informació amb la protecció de les dades sensibles.

L'interessat pot dirigir la petició de consulta de dades de caràcter personal a l'Agència de Protecció de Dades, tal com ho regula l'article 23.3 de la LOPD. Aquesta autoritat té per missió valorar possibles denegacions d'accés a fi de resoldre si la impossibilitat d'accés s'ajusta a la Llei o bé es poden cercar altres solucions, com l'accés parcial a la documentació.

⁷⁸ ORÓ (2004, 412) cita l'article 32 del Codi Civil per explicar el per què de la desprotecció de les dades personals relatives a persones mortes. I tot, pel fet que l'esmentat article diu que la personalitat civil s'extingeix per la mort de les persones.

⁷⁹ Tal com estableix l'article 11.b de la LOPD.

3 El comerç dels béns documentals

3.1 Evolució històrica

La mercantilització de l'anomenat *sector del paper* és un fenomen en consolidació als darrers vint anys. El comerç entorn dels béns del patrimoni documental ha estat una pràctica constant al llarg de la història. Malgrat tot, aquesta pràctica suscita *rece*, o millor dit, desaprovació, entre el col·lectiu d'arxivers. I per això mateix disposem d'un nombre ben limitat d'estudis al respecte. S'optà per menystenir l'existència d'aquest comerç.

L'era clàssica fou propícia a atorgar a autògrafs dels grans personatges de Grècia i de l'imperi romà. Grans noms com Ciceró, Sula o Varró compartiren la dèria per obtenir, en alguna ocasió a través de compra, diferents documents que contenien autògrafs. A continuació cal fer un salt en el temps, fins l'era moderna, per cercar evidències entorn de grans nobles interessats en el patrimoni documental. El mateix fons engrandit personalment pel Comte-Duc d'Olivares al llarg de la seva vida a través d'adquisicions, es vengué l'any 1687⁸⁰. El fons del cardenal Mazzarino fou venut l'any 1732. Fons comprat pel mateix rei de França i anà a parar a la Biblioteca Reial. I a la mateixa biblioteca de Sant Petersburg s'hi conserva una col·lecció de documents francesos adquirits abans de 1789 per un funcionari de l'ambaixada russa a Paris.

A casa nostra una fita important fou l'entrada en vigor de la Llei del Notariat de 1862⁸¹. Privà de l'exercici per part dels mateixos notaris de la venda dels seus protocols notariais. Es tractava d'un negoci lucratiu que els reportava ingressos extres. Precisament, la conformació dels estats-nació contemporanis comportà canvis de tota mena, també una *mutació* de valors. Fruit del progressiu valor cultural que adquirí el document, la compra-venda de documents històrics esdevingué un fenomen en alça al llarg del segle XIX.

La nova definició atorgada al concepte de *patrimoni cultural* emergí al mateix moment en que el mercat de documents històrics creixia de forma notable, i ho féu esperonat per la inestabilitat política espanyola. Aquest és el moment del naixement i de la consolidació de les estructures d'estat contemporànies i amb elles, l'instant de les desamortitzacions⁸² de béns eclesiàstics.

⁸⁰ Comportà la disgregació del fons i en conseqüència, la pèrdua de documentació molt valuosa pels historiadors en privar d'una documentació de primer ordre en l'estudi de la trajectòria personal i política de qui fou *valido* del rei Felip IV.

⁸¹ Els protocols notariais i demès documentació produïda per un notari en l'exercici de les seves funcions passava a ser propietat de l'estat. En conseqüència, disposava l'obligatorietat de conservar de forma definitiva els protocols notariais en arxius generals. Des d'època medieval i durant l'era moderna foren els mateixos notaris els encarregats de custodiar el seu arxiu professional.

⁸² Per ordre de l'estat se subhastaven una part dels béns eclesiàstics, que a través de compra passaren a mans privades. Els diners recaptats permeteren ingressos extraordinaris i necessaris al govern, en un moment en que la despesa pública fruit de l'assumpció de noves competències havia incrementat exponencialment.

Si molts dels edificis anteriorment de l'Església passaren a mans de l'estat privades o de l'estat, els fons documentals també. Per tant, es generaren vendes, dispersions i, i en menor mesura, destruccions. Es tracta d'una problemàtica que ha arribat fins a l'actualitat, i ha configurat el mercat del document tal i com el coneixem.

Hem d'assumir però, que el mercat del patrimoni documental es nodreix en l'actualitat de tota mena de fons, i de diferent provenença. Tant a Espanya com a arreu del Vell Continent el *mercadeig* amb el document ha incidit sobre fons *personals*, *patrimonials*, *empresarials*, etc. Implicant per tant, als fons de provenença exclusivament d'àmbit privat, i el que sorprèn més, també la provenença d'àmbit públic. Sí, efectivament. Els governs han ordenat destruccions i vendes.

D'entre molts exemples, citem la notícia donada per V. Vignau a Madrid el 1898 en relació al fons de la Sala de Alcaldes de Casa y Corte anteriors a l'any 1700 venuts⁸³. O el ressò que tingué durant la dècada dels anys trenta del segle XX a la premsa la notícia sobre la destrucció de part de l'arxiu de Capitania, i que comportà la pèrdua de documentació militar dels anys immediatament posteriors a 1714. O el mateix *Informe de l'Institut d'Estudis Catalans* elaborat el 1908 alertava de la posada a la venda dels fons medievals i moderns heretats de la Junta Provincial d'Agricultura, Indústria i Comerç de Barcelona⁸⁴.

No cal dir que els fons judicials són els qui més han patit espoli. Tenim constància que l'any 1855 a l'Audiència de Barcelona s'hi van *eliminar* uns 25.000 processos judicials. I aquesta pràctica se sap que s'ha repetit de forma successiva. En altres ocasions, en comptes de destruir, s'opta per la desaparició. És a dir, la *desaparició* en motiu d'un trasllat, per exemple. En qualsevol cas, hem d'assumir el fet que les males praxis esdevenen sovint la solució a la manca de normativa (similar a les TAAD) que possibiliti la destrucció *controlada* de documentació i al dèficit d'instal·lacions on custodiar.

Pel que fa a les destruccions i vendes propiciades des de la mateixa administració, aquestes lluny de generar la desaparició de nombrosa documentació oficial, el que ha propiciat ha estat la *dispersió* de la mateixa. És a dir, el fet que hi hagués qui apreciés i valorés aquest tipus de béns, implicà que molt sovint s'agafés un fons, se'n destriés allò que podia ser venut (millor peça a peça per tal de fer pujar el preu) i d'aquesta manera, llibreters, drapaires o particulars aconseguien lucrar-se econòmicament.

Prova de la presència persistent de fons i documents públics a la venda els trobem a les cases de subhastes. Segons (PLANES, 1999, 25) des de 1996 a Barcelona s'ha venut, entre altres:

⁸³ Era de valor donat que s'havia privat de poder consultar processos com el de Lope de Vega i Cervantes.

⁸⁴ Entre els seus fons s'hi localitzaria la producció documental generada pel Consolat de Mar.

l'original de l'aliança entre l'emperador Carles V i Gènova de 1519, privilegis atorgats pels reis catalans a Cervera, 42 capses amb del Ministeri de Marina espanyol a l'Havana datats d'entre 1760-1880, un foli part d'un protocol notarial que conté la signatura de Miguel de Cervantes, de 1593, i diversos volums de la Procuració Reial de Mallorca dels segles XV-XVI.

Ara bé, no tots els documents de naturalesa pública subhastats no tenen perquè ser fruit de vendes o destruccions ordenades des de l'administració. Més enllà de les *joies documentals*, ens trobem amb un tipus de document públic valorat més modestament i que resta també, a mans privades. Es tractaria d'una privatització del document públic exercida per part de particulars que se'ls han apropiat arran del seu pas per un càrrec administratiu o polític.

Exemples d'aquest tipus en tenim entre els fons patrimonials nobiliaris o fons personals i patrimonials de les heretats rurals. Això ens remet a l'arxiu dels Comtes de Santa Coloma. Contenia documentació militar, diplomàtica i de l'administració reial, i que fou venut i dispersat. O, el cas d'una família de pagès de les terres de Bianya en que el cap de l'heretat vengué a un drapaire d'Olot l'arxiu familiar, que conté documents del pas de la família per l'administració municipal. Per sort, el germà localitza el fons i el comprà l'any 1984 al mateix drapaire.

La privatització de documents públics per part dels qui han exercit càrrecs és un problema aquí i a la resta d'Europa, i es presenta de fa temps. Així mateix, tenim el cas del Cardenal Richelieu, que promulgà una ordre reial a aquest fi i que a posteriori ell mateix incomplí en llegà el seu fons a una neboda. O més greu el cas del Primer Ministre W. Churchill. El 1995 el govern britànic comprà, per una xifra gens modesta, un seguit de documents en possessió dels seus hereus i de discutida *privacitat*.

Cal esmentar però, l'honestedat demostrada pels investigadors. En moltes ocasions les seves adquisicions han salvat nombrosos fons i documents. Tanmateix, sense entrar a esmentar casos concrets, se sap d'estudiosos que justament han actuat en sentit contrari: han pretès *guardar a casa* seva algun document que ells mateixos havien localitzat en arxius o arxiu o biblioteques.

Se sap doncs, que alguns erudits gràcies a la compra han salvat alguns fons o documents en perill. Ara bé, hem de tenir en compte que l'existència de biblioteques i arxius particulars pot ser motiu de privatització del patrimoni ja que els béns custodiats no sempre són d'accés lliure. Considerem doncs, que fóra bo per part dels arxivers participar en el comerç de béns ja que això podria incentivar noves incorporacions de béns privats a les institucions públiques.

Fins el moment només s'ha parlat del comerç intern. No podem obviar però, el comerç extern. Entre alguns exemples d'adquisicions catalanes a l'estranger hi trobem: importants pergamins a la British Library i a la Biblioteca Reial de Copenhaguen, ambdues col·leccions venudes en

la dècada dels anys vint per un comerciant alemany. Evidentment, ens referim a uns documents que van extreure's del país sense la necessària autorització⁸⁵.

En definitiva, el dany més evident de la llarga tradició de comerç del patrimoni documental n'és la *disgregació* dels fons. Atenent a l'especulació i a la fita d'obtenir rendit econòmic de la venda, els qui participen en el negoci apliquen una selecció d'aquells béns que per si mateixos (peça a peça) són millor vendibles. I aquesta *mala praxis* encara s'accentua més en analitzar què és el que interessa al mercat: els pergamins, els autògrafs de personatges, els plànols i altres documents gràfics firmats per algú de renom (Planes, 1999, 84-89).

3.2 Funcionament del mercat

Els arxius, i els fons i documents que els integren, han participat del comerç des de temps immemorials. Tanmateix, aquesta participació sempre ha anat molt vinculada al patrimoni bibliogràfic. Ara bé, la participació del document en el mercat resta actualment assentada i d'aquí la conveniència d'explicar-ne el seu funcionament.

La seu tradicional en l'exercici de la compra-venda de béns del patrimoni documental ha estat la botiga, de petita i mitjana dimensió. Drapaires, llibreters de vell i antiquaris han estat tradicionalment els qui han regentat aquests negocis. Ells són els qui donen resposta a les demandes del mercat català i estatal. Es tracta però, d'uns professionals poc especialitzats des del punt de vista temàtic. En contraposició, a l'estranger sí que es dona aquesta major especialització⁸⁶.

La botiga exerceix d'espai-aparador on s'hi exposen els objectes destinats a la venda. L'exposició permet a l'interessat estudiar les característiques de l'objecte, i assabentar-se del seu preu, que no es mostra de forma evident. En aquests establiments és rar localitzar-hi una bona descripció del contingut de l'objecte. Això en bona part és degut a uns professionals amb grau divers de formació i de bagatge. És a dir, ens trobem amb comerciants de béns patrimonials amb estudis universitaris i que s'asseguren de comptar amb especialistes, i amb d'altres, de pobre formació acadèmica i poc bagatge cultural.

Els comerciants duen a terme les vendes tant des de la botiga com a través de catàlegs, molts d'ells disponibles en línia. Aquests, poden presentar una varietat formal i de contingut molt gran. Així doncs, existiran uns catàlegs més luxosos (de materials de més qualitat) adreçats al client prèvia subscripció i d'altres, més senzills, oferts a qualsevol que en sol·liciti un

⁸⁵ Els béns patrimoni històric havien d'obtenir per tal de sortir de les fronteres nacionals, l'autorització emesa en aquell moment per la Comissió Valoradora d'Objectes Artístics per exportar. Segons consta als arxius de la mencionada institució, entre 1922 i 1937 cap element del patrimoni documental catalogat com a *històric* hauria traspassat les fronteres nacionals.

⁸⁶ A Londres hi podríem cercar llibreters de vell especialitzats única i exclusivament en temàtica espanyola. Altres especialitzacions poden ser dret, història, ciència, etc.

exemplar. Existirien també els catàlegs temàtics, fins i tot els temàtics especialitzats en béns del patrimoni documental.

La diversitat de forma i de contingut, tant variable, constitueix el principal problema en la descripció dels béns en els catàlegs. Així doncs, el primer error parteix del fet que tot document és definit com a *manuscrit*, partint de la tradició de la biblioteconomia⁸⁷. Es tracta d'una definició errònia que no distingeix entre els manuscrits bibliogràfics i els documents d'arxiu. Únicament alguns catàlegs anglosaxons, de forma excepcional, fan la distinció entre *manuscrits textuais* i *manuscrits documentals* o *documents*. El segon gran error ve donat per la circumstància d'uns catàlegs organitzats alfabèticament. Comporta localitzar un document fent servir la *m* de manuscrit, la inicial de la localitat referenciada o el nom del personatge que hi destaca⁸⁸.

A pesar de tot, la responsabilitat de les mancances en la descripció recau en la manera com s'ha articulat la professió. Si bé el comerciant té molta experiència en la descripció de bibliografia, li manquen tot un seguit de coneixements: d'arxivística, d'història i fins i tot, de paleografia. Tenint en compte que els documents són únics i originals, el repte del futur serà el foment de la participació d'arxivers en el comerç a fi d'assegurar l'obtenció d'unes bones referències i poder valorar de forma correcta el patrimoni documental.

El negoci de les adquisicions incentiva la dispersió de fons i documents, per la manera com es treballa. Per això mateix en catàlegs i en subhastes i botigues hi localitzem pergamins i documents d'una mateixa procedència oferts de forma separada al potencial comprador. I això es dona en el col·leccionisme del paper timbrat, de la filatèlia, dels pergamins, de la correspondència, etc. Per tant, la tònica habitual és contribuir encara més a la dispersió i atacar un principi arxivístic cabdal com el principi de Provenença.

Des de mitjans dels anys noranta les cases de subhastes han experimentat un creixement a Catalunya. La realització d'una subhasta porta implícit la confecció d'un catàleg a través del qual conèixer què s'ofereix i quin n'és el preu de sortida. Els béns oferts poden ésser examinats quinze-deu dies abans.

El marge de temps resulta escàs en el cas que l'administració pretengui adquirir. Particularment perquè comporta endegar tràmits, i aquests sempre són lents. Una vegada s'han adjudicat els béns l'empresa publica les vendes i el cost final dels béns adquirits. Les

⁸⁷ Els béns bibliogràfics acostumen a descriure's segons: l'autor, el títol, el nombre de volums, lloc d'edició, editorial, any i nombre de pàgines.

⁸⁸ La descripció és més vague conforme més antic i desconegut és el document. Per exemple, en el cas d'un pergami no s'hi aplica paleografia i per tant, sovint no es descriu correctament.

publicacions amb la relació de vendes i els preus és un element per informar-se del mercat (Planes, 1999, 89-93).

Per últim, no podem deixar d'esmentar la presència arreu del territori de fires i firetes d'antiguitats. Un bon exemple d'una fira d'intercanvi d'objectes de segona mà n'és Els *Encants de Barcelona*. Resulta un bon lloc per localitzar autèntiques joies documentals.

3.3 Valoració econòmica

La valoració econòmica del béns del patrimoni documental és ben complexa, en part derivat de les característiques dels documents i dels fons, que per si mateixos són únics i irrepetibles. L'ideal en la taxació implicaria la combinació de coneixements arxivístics i històrics.

Cal esmentar i explicar els factors que intervenen en la valoració econòmica (Planes, 1999, 99-104): a) Contingut temàtic del document, b) Persones que hi intervenen o el signen, c) Lloc o territori al qual faci referència, d) Cronologia, e) Documents gràfics, f) Segells i timbres, g) Originals, trasllats, còpies i reproduccions, h) Raresa o abundor, i) Suport material, j) Enquadernacions, k) Dimensions i embalum, l) Estat de conservació i completeness, m) Preu de compra i n) Preus de mercat.

Pel que fa al punt a) *Contingut temàtic del document*. El preu ve determinat per l'actualitat i consideració social de la temàtica. El col·leccionisme reflecteix els interessos vers una temàtica. Els aniversaris i commemoracions ajuden a especular i incrementar preus. S'aprecien els documents que reflecteixen l'àmbit de la ciència, la cultura, la història o les arts. Tenen molt pes aquells que tracten lluites polítiques i conflictes bèl·lics així com, esment a institucions de renom. O bé els qui fan referència a moviments de contestació social, persecucions i minories nacionals. Tindran menor valor econòmic documents com escriptures de compra-venda, testaments o correspondència familiar, a no ser que tractin fets i períodes històrics de molt pes i molt divulgats.

A continuació, el punt b) *Persones que hi intervenen o el signen*. Molt determinat pel pes del col·leccionisme d'autògrafs. Consisteix a valorar a l'alça un document en funció de la importància o significació del personatge que hi intervé o signa. I en funció de la raresa o abundor d'autògrafs d'una mateixa persona, i de la temàtica tractada, s'establirà el valor econòmic.

Un element cabdal serà el punt c) *Lloc o territori al qual faci referència*. L'abast territorial i el lloc concret tractat al document seran els elements en valor. És a dir, sempre tindrà un preu més elevat un document referit a tota una baronia o a un país, que no aquell únicament referit a una vila. Malgrat tot, hi pot haver referències llocs i localitats, com la ciutat de Barcelona, que per si mateixes facin cotitzar a més el document. O els preus especialment alts referits a

documents que mencionin el Principat d'Andorra, i que s'explica a causa de la demanda del mercat.

El punt *d) Cronologia* implica que el document i el seu valor monetari es fixarà segons l'antiguitat de la seva cronologia, i segons el període històric al qual ens referim⁸⁹. En referència al punt *e) Documents gràfics* aquests, participen tant del mercat artístic com del documental. Sobretot, si es tracta d'elements gràfics com plànols, alçats o dibuixos tridimensionals o altres dibuixos d'arquitectes i estils reconeguts. Habitualment aquests elements s'han separat del document o fons originals. Tenen alt valor econòmic aquells documents gràfics que continguin caplletres, dibuixos com executòries de noblesa o mapes. I, en el cas de la fotografia, restarà condicionada per l'estil i pel reconeixement de l'autor.

El punt *f) Segells i timbres*. Es tindran presents les característiques formals, l'estat de conservació i el grau de raresa, tant pels segells com pels timbres. En el cas dels segells la seva valoració variarà segons si es tracti d'un segell en paper o en pergamí, aquest últim més apreciat. Pel que fa als timbres, la seva abundor i el pes menor del seu col·leccionisme faran que tinguin menys valor econòmic.

Un factor remarcable n'és el punt *g) Originals, trasllats, còpies i reproduccions*. Els documents originals sempre tindran més valor que una còpia o un trasllat del mateix. Excepcionalment, les còpies autenticades o les còpies privades adquiriran valor econòmic quan no existeixen o no es coneixen els originals. I pel que fa a la fotografia, sempre tindrà un cost de compra més elevat un clixé que no un positiu. Ara bé, quan no existeixen clixés aleshores el positiu d'autor i d'època es ven molt car.

El punt *h) Raresa o abundor* es repeteix. Existeix però, una incorrecte comprensió del terme *rar* a raó d'aplicar el concepte bibliogràfic. És a dir, des de la biblioteconomia s'entén que un llibre és *rar* i per extensió, *únic* quan es tracta d'un exemplar de curt tiratge o difícil de localitzar. Des de l'arxivística es considera cada document com a *únic* i *irrepetible*. Així doncs, aplicat al document, aquest serà rar i únic quan contingui un autògraf poc localitzat o, quan faci referència a una temàtica, o lloc i localitat que tingui poc patrimoni documental.

El punt *i) Suport material*. El tipus i la qualitat del suport determina el valor econòmic. El tipus de suport més ben valorat és el pergamí, i això ha comportat una infravaloració del suport paper, quan se sap que aquest pot assolir el mateix valor històric que d'entrada, atribuïm al pergamí. I molt vinculat, hi trobem el punt *j) Enquadernacions*. Per influència del món bibliogràfic sovint s'arriba a atorgar més importància a l'enquadernació que al valor històric

⁸⁹ Per exemple, el valor del document s'incrementarà exponencialment quan faci referència als anys de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939).

del propi contingut. El mercat continua valorant a l'alça la conservació o no de les cobertes, i si aquestes contenen elements artístics.

Pel que fa al punt *k) Dimensions i embalum*. Comentar que, l'excessiva importància de la dimensió ha causat danys. Particularment, quan s'atorga valor primerenc al nombre de folis i a la dimensió del document i se n'ignora el contingut. Sense anar més lluny cotitzen més els pergamins de mida gran enfront dels de dimensió més reduïda⁹⁰. l) *Estat de conservació i completesa*. Valora l'estat de conservació, i la completesa. En quan a la completesa es dóna gran rellevància a que hi siguin la totalitat de folis o que es tracti d'un text íntegre. Un document restaurant té un preu de mercat inferior.

I, per acabar esmentar els punts *m) Preu de Compra* i *n) Preus de mercat*. Pel que fa al preu de compra resulta evident que pot arribar a ser una referència, malgrat que no sempre és un element fiable. M'explico: un comprador pot haver adquirit béns del patrimoni documental per un preu irrisori, a raó posem per cas, de la ignorància respecte el seu valor històric. Per tant, en el moment de vendre'l si els documents han incrementat el seu valor la persona que ven pot arribar a aconseguir guanys econòmics considerables. I, respecte el preus de mercat assumir que efectivament, és molt recomanable i casi obligada, la consultar els preus finals. Atenent a la provenença i sobretot, que es tracti d'una mostra el més àmplia i representativa.

A tall de conclusió, m'agradaria insistir en l'evidència que el funcionament del mercat dels documents funciona segons els seus propis conceptes i valors, i atent a la necessitat del guany econòmic. Precisament, el rebuig per part dels arxivers al guany econòmic i, les diferències en l'aplicació d'uns factors de valoració econòmica no sempre coincidents, ha estat un imperatiu que ha privat al col·lectiu de participar d'aquest mercat. Així doncs, en el moment en que decideixen introduir-s'hi es troben amb que el valor històric d'un document no es correspon amb el valor econòmic.

3.4 Posició de l'arxiver

Els darrers anys hem assistit a la normalització a Catalunya de la situació del patrimoni documental. Ha estat un procés paral·lel al de la creació i desenvolupament del nostre sistema arxivístic. Creació de nous d'arxius, intervenció en els centres ja existents i ple reconeixement als arxivers, dotant-los d'eines per tal d'exercir en millors condicions. El col·lectiu a través de publicacions, exposicions i intervenció en la professió, ha aconseguit una major valoració

⁹⁰ I se sap que els pergamins més antics eren inicialment de dimensió menor, sobretot aquells dels segles XI-XII. Constitueix un error valorar en excés les dimensions i no tenir en compte ni contingut ni cronologia.

social del document, i justament ara, aquest comerç es troba en creixement. Ens preguntem, doncs, quin ha de ser el paper de l'arxiver?

El paper de l'arxiver no ha de ser el de negar, i rebutjar l'existència d'aquest comerç. Ans el contrari, hem d'acceptar l'existència d'una demanda privada que es satisfà a través d'adquisicions. Caldria treure's els prejudicis i proposar-nos a intervenir en el mercat a fi d'entendre com funciona, reflexionar entorn de les regles de joc, i poder-hi introduir mesures en benefici del patrimoni documental.

Potser, fan falta més arxivers especialitzats en el sector del patrimoni documental. És evident que la no intervenció d'arxivers ha comportat que no es valori la integritat d'un fons. Disposar d'un fons instal·lat, organitzat i descrit de forma correcte hauria d'eleva el preu de mercat, cosa que no és així. En darrera instància, la manca de descripcions adequades fa que el valor econòmic no s'ajusti. Sovint, el cost final acaba essent inexacte i, fins i tot, *extrem* (cost massa econòmic o massa car, comparat amb el valor històric del document).

L'arxiver és precisament el professional més adequat per dur a terme una taxació. Reuneix en el seu si coneixements arxivístics i està dotat de la capacitat d'aproximar-se al context històric de producció del document. I, a la vegada coneixements del mercat. Assumir la direcció d'un centre arxivístic fa necessari per part d'aquest director-arxiver assimilar aquestes competències. Se li obrirà la possibilitat de saber el valor econòmic dels seus fons, negociar amb millors condicions pòlisses d'assegurances i fins i tot, decidir la conveniència d'una adquisició.

Les adquisicions constitueixen un dilema per a l'arxiver. D'entrada l'arxiver ha de conviure amb tot de documents públics que han viscut un procés de privatització. Alguns fons i documents han anat a parar al mercat derivat del desordre i la deixadesa. Altres són la conseqüència de les destruccions i els alineaments ordenats per l'administració. El volum de documentació pública és de tanta envergadura que per a impotència del propi arxiver és gairebé impossible prendre les mesures necessàries per assegurar el retorn d'aquests documents a la institució corresponent.

La legislació no ajuda en absolut a la tasca de l'arxiver ja que aquesta és ambigua i de difícil aplicabilitat, i implica provar que aquell document en mans de tercers es va sostreure il·legítimament. Per tant, l'arxiver haurà de presentar proves: demostrar que figura en els inventaris d'un arxiu o, argumentar que es tracta d'un document apropiat indegudament per part del qui ha exercit un càrrec públic. El procés de retorn tindrà èxit si s'aporta la informació que permeti entendre les circumstàncies que hi concorren i si es motiva adequadament.

Precisament, l'arxiver pot voler nodrir-se de fons privats. Aquests, fan que els arxius puguin reflectir més fidelment la societat. A tal fi l'arxiver disposa de la legislació d'arxius ja que preveu

la possibilitat que persones particulars puguin dipositar els seus fons privats en arxius públics. Per tant, l'arxiver pot idear estratègies a través de les quals incentivar la ciutadania a cedir els seus fons i no necessitaria li cal recórrer a la compra.

Els professionals de l'arxivística volguessin intervenir en el mercat de béns haurien de ser gestors eficients dels recursos públics. Ser un gestor eficient implica orientar les compres de tal manera que s'adeqüin el perfil del centre i puguin ésser abastables segons els recursos disponibles. El mateix

Per últim, queda per tractar el tema de les incompatibilitats en l'exercici d'arxiver, i alhora de taxador de béns patrimonials. En el supòsit que es pretengués exercir en els dos àmbits, en l'administració pública i en l'empresa privada, resulta evident que seria refutable. L'arxiver, i el mateix per qualsevol exercici laboral, ha de tenir present l'ètica en la seva conducta (Planes, 2004, 469-477).

4 Anàlisi de les compres realitzades pel Departament de Cultura

4.1 Fons i metodologia de la recollida de dades

La major part dels centres d'arxiu incrementa el seu volum de béns del patrimoni documental de forma anual. Una part d'aquest creixement s'explica per la compra de documents i fons documentals.

La pretensió primera era l'obtenció de la xifra anual de béns documentals ingressats en arxius públics. Ben aviat, però, es decidí que interessava especialment una modalitat d'ingrés: la compra. Així doncs, el treball s'enfocà a recollir les dades que informaven de les adquisicions de l'Arxiu Nacional de Catalunya, la Xarxa d'Arxius Comarcals i la Biblioteca de Catalunya.

L'elecció d'aquests organismes no és casual i respon al pes institucional i econòmic que tenen i a la seva integració en el Sistema d'Arxius de Catalunya. En conjunt, gaudeixen de partides pressupostàries rellevants i en conseqüència són ells els qui canalitzen el major nombre de compres de béns del patrimoni documental i bibliogràfic.

Inicialment, es cregué que les compres efectuades per part dels arxius es podrien cercar de forma fàcil ja que es pressuposà que els centres d'arxiu informaven abastament dels nous ingressos de fons documentals. Per això mateix, les primeres fonts consultades per la recollida de dades, foren:

- Els butlletins dels arxius comarcals
- Els butlletins de l'ANC
- Les memòries d'Arxiu
- Les memòries de l'Arxiu Nacional de Catalunya
- Les memòries de la Biblioteca de Catalunya

Aquests butlletins i memòries són un tipus de publicació periòdica, oficial i de caràcter informatiu. És a dir, es publica regularment gràcies a l'impuls de la institució a la qual resta vinculada i informa del funcionament i activitats d'aquesta. Ara bé, la consulta d'aquestes fonts resultà insuficient per a l'obtenció de dades.

Tal com hem comentat, es tracta de publicacions objectivament pensades per informar i difondre les activitats portades a terme per les institucions. Efectivament, butlletins assabenten de la majoria dels nous fons documentals ingressats en els arxius però en la majoria de casos

no es preocupen d'especificar a través de quina tipologia d'ingrés l'han incorporat⁹¹ ni esmenten el preu. I, amb les memòries succeeix el mateix⁹².

Així doncs, la dificultat d'identificar els ingressos a través de compra i la necessitat d'obtenció del preu de cada operació de compra féu que s'abandonés aquest tipus de fons bibliogràfics i s'optés per una alternativa millor: les actes de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya.

Es tracta d'una font directe a través de la qual es pot accedir a totes les adquisicions ja que correspon a aquest òrgan *informar sobre l'adquisició [...] de béns integrants del patrimoni documental o del patrimoni bibliogràfic amb destinació a arxius o a biblioteques*⁹³. Per tant, disposar de les actes ha permès la consulta dels expedients de compra a través dels qual hem pogut realitzar el buidatge.

Precisament, el buidatge de les compres s'ha fet a partir de les actes del període comprès entre 1992⁹⁴ i 2015. Concretament, el buidatge ha inclòs els expedients de compra generats entre 1996⁹⁵ i 2015. El mostreig doncs, agafa una cronologia àmplia i representativa perquè fa referència al període de desplegament de l'estructura d'arxius catalana.

Evidentment, la realització del buidatge ha comportat l'ús d'una metodologia concreta gràcies a la qual s'han obtingut les dades que precisem per analitzar les compres de béns documentals. A continuació, exposem la metodologia:

El buidatge s'ha efectuat sobre expedients que: a) ingressen a través de la modalitat de compra, b) provenen de l'àmbit privat i c) ingressen en centres d'arxiu de titularitat pública⁹⁶. Per tant, per cercar aquesta informació a l'acta, hem necessitat: assegurar-nos que es tractés

⁹¹ A tall d'exemple: el *Butlletí Informatiu de l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental* núm. 14, d'octubre de 2015 a la secció *Balanç de l'any 2014* (pàg. 2) esmenta els ingressos de documentació, i fins i tot n'explica el contingut. No obstant, no informa de la tipologia d'ingrés de cadascuna de la documentació arribada a l'arxiu. Un altre publicació, el *Butlletí Informatiu de l'Arxiu Històric de Tarragona* núm. 18, de desembre de 2015 (pàg. 6) també incorpora l'apartat Ingressos. I, tampoc especifica si hi ha hagut alguna compra. I, en el cas del *Butlletí Informatiu de l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre* núm. 8 de gener de 2016, conté (pàgs.3-13) l'apartat *Tractaments arxivístics i nous ingressos*. Explica profusament cada nou fons documental, amb esment d'una cessió però de la resta no comenta la forma d'ingrés.

⁹² Per exemple, l'accés a la Memòria de l'Arxiu Nacional de Catalunya de 2010 de l'apartat *Ingressos de Fonts documentals* permet conèixer les característiques de cada ingrés però no la tipologia d'ingrés perquè s'absté d'informar-ne. (pàgs. 22-53). Això si, ens concreta que del total dels 28 fons documentals ingressats 5 corresponen a compres (pàg. 54). Pel que fa a la *Memòria d'Arxiu* de 2013 a l'apartat *Ingressos* informa del referent al XAC del volum d'ingressos total i de la tipologia dels fons sense preocupar-se de la tipologia d'ingrés (pàgs.91-93). I, per últim, la *Memòria de la Biblioteca de Catalunya* de 2011 en els apartats 3. *Què hi poden trobar els usuaris* (pàgs. 7-8) s'hi comptabilitza el total d'unitats documentals incorporades i el percentatge de cada tipologia d'ingrés. A continuació, es fa un breu descripció dels ingressos més interessats.

⁹³ Ho referencia l'article 2.d) del decret 175/1999, de 29 de juny, de regulació de la Junta de Qualificació.

⁹⁴ S'inicia la primera acta de la Junta de Qualificació.

⁹⁵ Localització del primer expedient de compra que rep el vistiplau de la Junta de Qualificació.

⁹⁶ Tals com: Xarxa d'Arxius Comarcals, l'Arxiu Nacional de Catalunya i la Biblioteca de Catalunya.

d'una proposta d'adquisició, que el productor/ proveïdor fos d'origen privat i determinar que el destí de l'ingrés fos un centre d'Arxiu públic.

Referent els ingressos, hem distingit la tipologia documental d'acord amb: a) la unitat documental, b) la naturalesa de la informació i c) el suport. En primer lloc, distingim per unitat documental: *fons documental*, *col·lecció* i *document solt*. En segon lloc, per suport s'entén: *pergamí*, *imprès*, *paper*, etc. I, en tercer lloc, per naturalesa de la informació continguda en el document distingim: *text*, *fotografia*, *pintura* i *litografia*.

La informació obtinguda durant el procés de buidatge s'ha plasmat en un document de treball denominat *Ingressos*. La taula informa del següent: a) Número de l'acta, b) Data de l'acta, c) Concepte, d) Proveïdor/Procedència, e) Dates extremes del fons, f) Productor, g) Volum (ml/Unitats), h) Descripció, j) Quantia, K) Observacions⁹⁷ i l) Centre custodi.

Núm. Exp	Núm. Acta	Data Acta	Concepte	Proveïdor/Procedència	Dates extremes Fons	Productor	Volum (ml/Unitats)	Descripció	Quantia	Observacions	Centre custodi
Exp. 3768/14	Número 3	11 de març de 2014	Correspondència familiar dels metges Josep i Rafael Trueta	Elisabet Cerna	s.XX	Mercè Raspall i Josep i Rafael Trueta	450 documents aproximadament	D'interès perquè permet completar el fons personal del Dr. Trueta conservat a la Biblioteca de Catalunya. Cartes adreçades a la mare Mercè Raspall i a la germana Júlia Trueta, per Josep, el seu germà Rafael i les famílies respectives, entre 1939 i 1957. El lot també inclou un lot de cartes enviades pel pare del Dr. Trueta a Mercè Raspall de principis del segle XX i un petit nombre de documents administratius i comptables	1.700 €		Biblioteca de Catalunya

Taula 2. Mostra de la recollida de les dades

Els expedients de compra en alguns casos no informen del centre custodi que ingressa la documentació. Aquesta circumstància sempre coincideix amb peticions de compra realitzades des de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni (DGABMP). La DGABMP assumeix les peticions dels centres arxivístics d'àmbit comarcal ja que l'ANC i BC gestionen per si mateixos el procediment de compra.

L'altre eventualitat, fa referència a expedients de compra que incorporen múltiples lots. En aquest cas, s'ha descrit i quantificat el preu de cada lot separadament i al final s'ha sumat tot per conèixer el cost total de l'operació de compra. Aquests lots s'inclouen en un mateix expedient perquè l'adquisició s'ha fet al mateix proveïdor: llibreria o casa de subhastes. Un dels majors reptes del buidatge ha estat la distinció entre patrimoni documental i patrimoni bibliogràfic. Sovint diferenciar entre ambdós conceptes no resulta senzill i per això mateix

⁹⁷ Ha servit per informar de la institució o òrgan elevador de la petició de compra.

donem per suposat que s'hagi comès algun error durant la selecció dels expedients: ja sigui obviat béns del patrimoni documental o incorporant béns del patrimoni bibliogràfic⁹⁸.

En el transcurs del procés de buidatge ens hem adonat que arxius i biblioteques s'ocupen del mateix tipus de document. Això sí, la visió que tenen sobre els documents és diferent: les biblioteques valoren individualment el document solt mentre que els arxius valoren el document en conjunt, inserir-lo en el seu fons (arxiu).

Per tal de confirmar aquestes i altres impressions ha estat necessari plantejar de quina manera es podien analitzar les dades recollides en els expedients de compra. La solució passava per explotar la taula *Ingressos*: convertint les dades informatives a dades estadístiques.

Prèviament, ha calgut formular, en consonància amb els objectius i hipòtesis del Treball, un seguit de preguntes:

- Quants expedients d'adquisició s'han tramitat, anualment?
- Quin ha estat l'any de màxims en volum de compres? I l'any de mínims en compres?
- Quin centre d'Arxiu ingressa més fonts documentals? I qui centre ingressa menys?
- Quines tipologies documentals són les més comprades?
- Quines tipologies documentals compra l'ANC, i quines, la Biblioteca de Catalunya? I, els arxius comarcals?
- Quina ha estat la compra més cara, i la més econòmica? Quina és la mitjana del conjunt d'aquests preus?

A fi de donar resposta a les preguntes formulades, ha calgut l'adaptació de les dades, que s'ha fet de la següent manera:

- Data de la compra. Unificar la data de l'acta de la Junta (dia, mes, any) per l'any: 1996, [...], 2014, etc.
- Venedor. Categoritzar segons sigui: *particular, empresa, llibreria, casa de subhastes, casa d'antiguitats, galeria d'art* i *N/A*
- Data del Fons. Unificar les dates extremes de cada fons segons era de la història: *Clàssica, Medieval, Moderna* i *Contemporània* i *Temps Actual*⁹⁹.
- Professió del productor. Categoritzar segons sigui: *artista, escriptor, artista, polític*, etc.

⁹⁸ Per exemple, un manuscrit original d'una publicació solta probablement un arxiu no l'adquiriria però en canvi, un manuscrit amb les mateixes característiques que pertanyi a una personalitat reconeguda o de la qual l'Arxiu té el fons documental, sí que l'adquiriria. O, el cas d'un manuscrit original d'un llibre posteriorment publicat. Pot ésser d'interès per a arxius i biblioteques però habitualment qui el compra és una biblioteca.

⁹⁹ Fa referència als béns documentals datats de 1945 en endavant.

- Tipologia documental. Categoritzar segons es tracti de: *fons documental*, *col·lecció*, *document solt*, *documents solts*¹⁰⁰, *document/s solt/s* i *Fons bibliogràfic*¹⁰¹.
- Preus. Presentar xifra numèrica, havent unificat a euros i sumat el percentatge de l'IVA¹⁰².
- Centre custodi. Categoritzar segons ingressi a: *ANC*, *BC*, *AC*¹⁰³ i *N/A*.

A posteriori, s'ha descartat la possibilitat de fer adaptables per a l'explotació, les dates extremes del fons i el nom del productor. Per les dates extremes havia previst categoritzar segons l'era històrica: *Medieval*, *Modern*, *Contemporani* i *Temps present*. Per el nom del productor havia considerat categoritzar segons àmbit professional: *artista*, *escriptor*, *polític*, etc.

Les dates extremes fan referència al document més vell i al més nou de l'expedient de compra. Així doncs, resulta no ser representatiu per avaluar la cronologia dels fons documentals, col·leccions i document/s solt/s representats. Tampoc vaig trobar necessari per als objectius del treball categoritzar segons l'àmbit professional del productor per la complexitat i abast de categoritzacions que haurien sorgit. Aquesta és una línia de treball que pot ser interessant explorar en el futur.

El resultat final de l'ús de les fonts esmentades i de l'aplicació de la metodologia descrita és l'obtenció d'uns resultats estadístics, que expliquem a continuació:

4.2 Resultats

Els resultats estadístics es presenten en dues variants: taula i gràfica. La taula mostra els números i la gràfica visualitza les dades de la taula.

- a) El recompte dels expedients adquirits anualment permet copsar l'evolució temporal de les adquisicions.

Any	Número expedients	Any	Número expedients
1996	4	2006	26
1997	2	2007	47
1998	5	2008	43
1999	1	2009	59
2000	3	2010	62
2001	12	2011	17
2002	12	2012	11

¹⁰⁰ Document solt i Documents solts (singular i plural) fa referència a aquells expedients caracteritzats per la compra per lots.

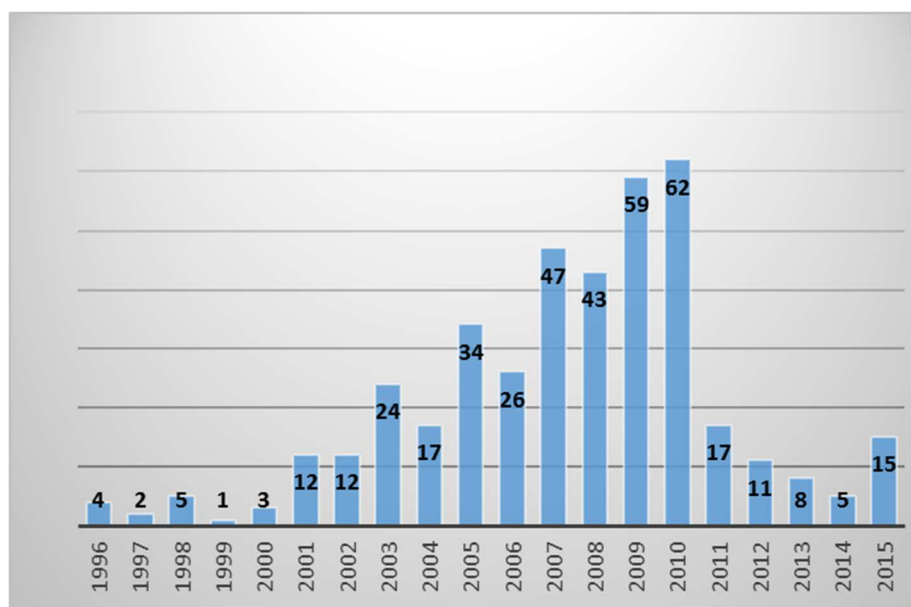
¹⁰¹ Categoria creada per l'únic fons bibliogràfic que conté el buidatge.

¹⁰² Els expedients informen del preu amb o sense IVA. Hem aplicat el càlcul de l'IVA (el 4%) en els casos documentats en que el preu era sense IVA.

¹⁰³ Engloba qualsevol Arxiu Comarcal.

Any	Número expedients	Any	Número expedients
2003	24	2013	8
2004	17	2014	5
2005	34	2015	15

Taula 3. Recompte expedients de compra

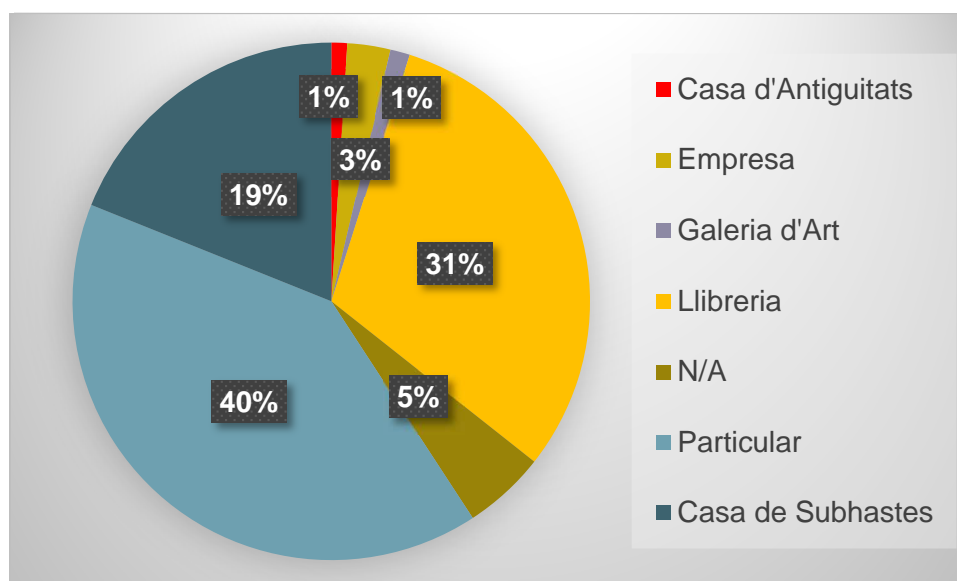
Gràfic 1. Evolució temporal de les adquisicions

- b) El càlcul de vendes de cada categoria de venedor permet obtenir el percentatge de vendes de cadascun d'ells.

Venedor	Total
Casa d'Antiguitats	4
Casa de Subhastes	77
Empresa	11
Galeria d'Art	5
Llibreria	125
N/A ¹⁰⁴	21
Particular	164

Taula 4. Càlcul de les vendes de cada venedor

¹⁰⁴ Categoria de venedor no identificat.

Gràfic 2. Percentatge de vendes de cada venedor

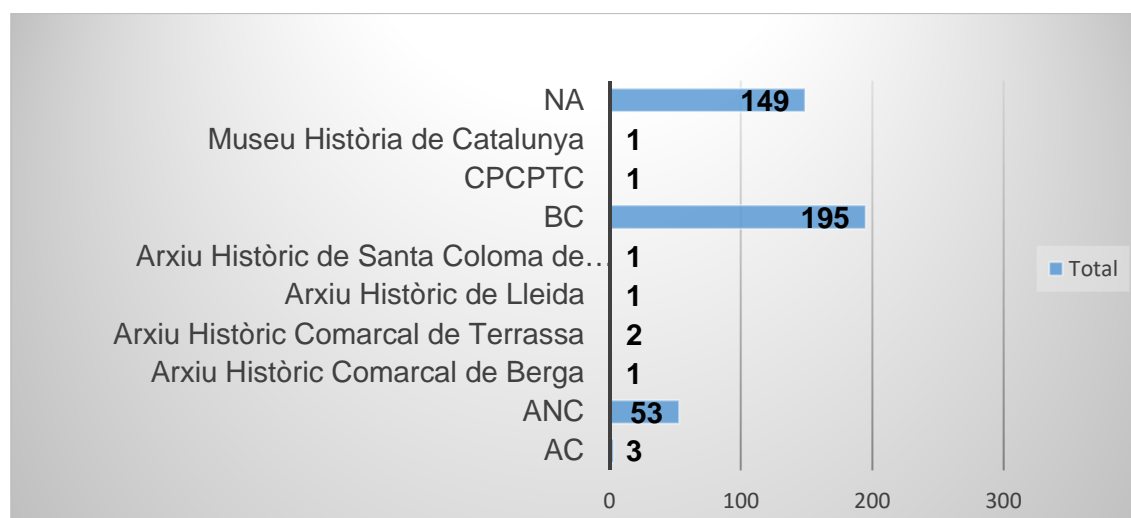
C) El Càlcul del número d'expedients ingressats a cada Centre d'Arxiu ha permès obtenir el percentatge d'ingressos per cada centre.

Centre d'Arxiu	Total
Arxius Comarcals	3
Arxiu Nacional de Catalunya	53
Arxiu Històric Comarcal de Berga	1
Arxiu Històric Comarcal de Terrassa	2
Arxiu Històric de Lleida	1
Arxiu Històric de Santa Coloma de Farners	1
Biblioteca Catalunya	195
CPCPTC ¹⁰⁵	1
Museu d'Història de Catalunya	1
N/A ¹⁰⁶	149

Taula 5. Número d'expedients rebuts per cada centre d'Arxiu

¹⁰⁵ Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional catalana.

¹⁰⁶ Centre d'Arxiu no identificat.

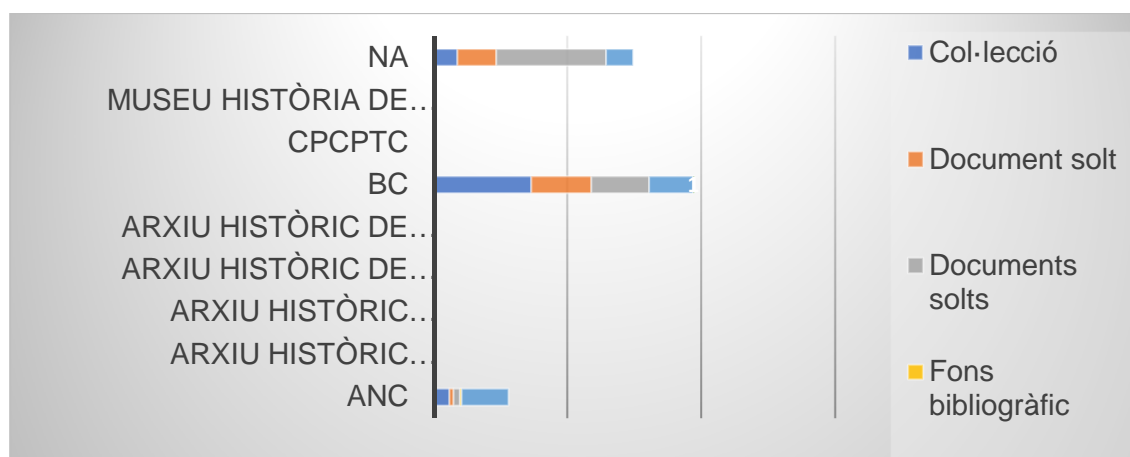
Gràfic 3. Centre receptor

c) Càlcul de les tipologies documentals que ha rebut cada centre d'Arxiu.

Centre d'Arxiu	Col·lecció	Document solt	Documents solts	Fons bibliogràfic	Fons documental	Fons documental i bibliogràfic	Total
ANC	12	3	5	1	35		56
Arxiu Històric Comarcal de Berga					1		1
Arxiu Històric Comarcal de Terrassa		2					2
Arxiu Històric de Lleida					1		1
Arxiu Històric de Santa Coloma de Farners					1		1
BC	73	45	43		33	1	195
CPCPTC					1		1
Museu d'Història de Catalunya	1						1
N/A ¹⁰⁷	18	29	82		20		149
Total	104	79	130	1	92	1	407

Taula 6. Tipologies documentals segons cada centre d'Arxiu

¹⁰⁷ Centres d'Arxiu no identificats. Motiu pel qual determinades tipologies documentals no es poden adjudicar a cap arxiu en concret.

Gràfic 4. Tipologies documentals que ha rebut cada centre d'Arxiu

e) Preus

Anàlisi Preus	
Càlculs	Resultats
Mitjana	22.139,59
Error típic	4.924,08
Mediana	3.002,53
Moda	6.000,00
Mínim	24,04
Màxim	1.442.000,00
Suma	8.855.836,13
Total expedients	400,00 ¹⁰⁸

Taula 7. Resultats anàlisi preus

e) Preus i mitjana de despesa anual

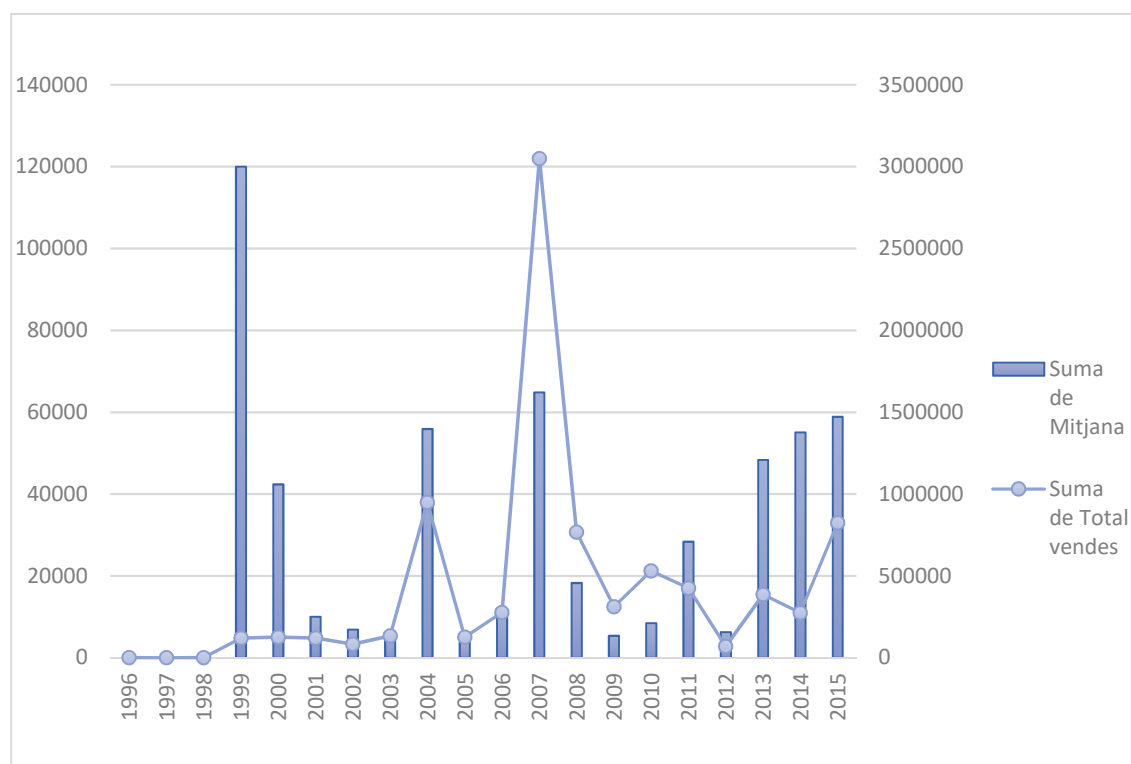
Any	Total vendes	Mitjana	Exp. amb preu ¹⁰⁹	Total Exp.
2015	824.036,55	58.859,75	14	15
2014	275.450,00	55.090,00	5	5
2013	386.743,00	48.342,88	8	8
2012	69.245,00	6.295,00	11	11
2011	425.443,52	28.362,90	15	15
2010	532.096,03	8.445,97	63	64
2009	311.707,35	5.374,26	58	59
2008	767.642,00	18.277,19	42	43
2007	3.048.904,60	64.870,31	47	47

¹⁰⁸ El càlcul s'ha fet sobre 400 dels 407 expedients totals perquè 7 d'ells no incorporaven el preu (per incidències varies).

¹⁰⁹ La mitjana de la despesa anual per compra s'ha calculat tenint en compte els expedients amb preu i s'han eliminat aquells expedients que no incorporaven el preu per tal de no alterar el resultat d'aquesta mitjana.

Any	Total vendes	Mitjana	Exp. amb preu ¹⁰⁹	Total Exp.
2006	277.924,40	11.116,98	25	26
2005	125.935,00	3.816,21	33	34
2004	950.095,19	55.887,95	17	17
2003	133.870,01	5.820,44	23	24
2002	82.913,47	6.909,46	12	12
2001	120.677,19	10.056,43	12	12
2000	127.090,61	42.363,54	3	3
1999	119.949,99	119.949,99	1	1
1998	1.995,00	399,00	5	5
1997	805,00	402,50	2	2
1996	1.622,00	405,50	4	4

Taula 8. Mitjana de la despesa anual per compra

Gràfic 5. Mitjana i total de despesa anual

4.3 Interpretació i discussió de les dades

L'anàlisi de les dades estadístiques permet la interpretació i la discussió dels resultats. Interpretar i discutir els resultats implica explicar el que signifiquen les dades estadístiques obtingudes, tot posant-les en relació amb el context evolutiu de l'arxivística.

Puntualitzar que la xifra d'expedients recollits per mi en el buidatge no ha pogut ésser comparada amb la xifra total d'expedients avaluats¹¹⁰ per la Junta Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya ja que des del l'Arxiu Central del Palau Moja han respost que no disposaven d'aquesta informació.

El recompte del número d'expedients anuals que ingressen els arxius permet copsar l'evolució temporal de les adquisicions, **Gràfic 1**. La **Taula 3** que l'acompanya reflexa tres etapes diferenciades: la primera, correspon a 1996-2000 i reflexa el sorgiment i els primers anys de funcionament de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació dels Béns del Patrimoni Cultural. La segona, de 2001 a 2010 inclou el període de màxim creixement de les adquisicions i reflex també d'un organisme plenament operatiu. La tercera, que comprèn de 2011 a 2015 que mostra la caiguda de les adquisicions a causa de la crisi econòmica i financera global¹¹¹.

Segons es reflexa a la Taula 3 els ingressos de fons privats en arxius públics assoliren el seu mínim històric l'any 1999, amb 1 compra. Per contra, l'any record d'adquisicions s'assolí l'any 2010, amb 64 compres. L'execució dels pressupostos de Cultura dels anys 1998-2000 i 2010-2011 no permeten establir relació entre el nombre d'adquisicions i la partida pressupostària destinada als arxius.

La Memòria del Departament de Cultura de l'any 2000 mostra que el pressupost executat de l'àmbit d'arxius dels anys 1996-2000 presenta les següents xifres: per l'any 1998 823.614.451 ptes (4.950.022,54 €), per l'any 1999 771.742.779 ptes (4.638.267,52 €) i per el 2000 901.189.231 ptes (5.416.256,36 €). La Memòria del Departament de Cultura de l'any 2011 en referència al pressupost executat de l'àmbit d'arxius, mostra: per l'any 2010 11.506.513,41 € i per l'any 2011 10.956.762,13 €.

La **Taula 4** és el resultat del càlcul de les vendes segons categoria de venedor i gràcies a ella hem pogut conèixer la procedència del que ingressa cada centre d'arxiu. Particulars, 164; llibreries, 125 i cases de subhastes, 77. vendes. En el cas de la categoria Empresa, 11; en la Galeria d'Art, 5 i en les cases d'antiguitats, 4 vendes.

Percentualment, el **Gràfic 2** mostra el percentatge de vendes de cada categoria de venedor. Observem que la categoria Particular representa el 40% de les vendes. El segueixen, la categoria Llibreria amb el 31% de vendes i amb un 19% la categoria Casa de subhasta. Altres

¹¹⁰ S'entén per expedients avaluats aquells expedients d'adquisició que han obtingut la conformitat de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya per fer efectiva l'operació de compra.

¹¹¹ Tot i que, recupera en volum d'adquisicions l'any 2015, amb 15 compres. La recuperació de les compres es reflecteix en Memòria del Departament de Cultura de l'any 2015. L'execució del pressupost mostra que en ambdós àmbits, arxius i biblioteques, s'ha recuperat partida pressupostària. En el cas de l'àmbit d'arxius per l'any 2014 **8.755.929,67 €** i per l'any 2015 **10.057.242,65 €**

categories són: Empresa amb el 3% i Galeria d'Art i Casa d'Antiguitats, amb un 1% cadascuna en quant a percentatge de vendes¹¹².

En relació a les categories de venedors, cal distingir particulars i empreses respecte de llibreries, cases de subhasta i galeries d'art. La diferència entre uns i altres rau en el fet que en les vendes de particulars i empreses no té perquè haver-hi voluntat de negoci, i en canvi, en llibreries, cases de subhasta i galeries d'art segur que hi ha aquesta voluntat de negoci. Entre altres motius, perquè els segons són centres especialitzats el comerç de béns culturals.

La informació sobre el nombre d'expedients ingressats a cada centre d'arxiu es reflecteix a la **Taula 5**. El major receptor és la Biblioteca de Catalunya, amb un total de 195 expedients de compra. El segueix, l'Arxiu Nacional de Catalunya, amb 53 expedients. S'hi inclou també, el Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, 1 expedient i el Museu d'Història de Catalunya també amb 1 expedient. Els restants arxius, bona part d'ells d'àmbit comarcal, reflecteixen poca activitat quant a ingressos per via de compra ja que assumeixen entre tots un total de 8 ingressos¹¹³.

El **Gràfic 3** reflecteix de manera visual el contrast entre el volum d'ingressos de la BC i de l'ANC en relació als restants arxius. Tal com mostren els resultats, Biblioteca de Catalunya i Arxiu Nacional de Catalunya acaparen bona part de les compres fons privats. Per tant, d'aquí se'n desprèn que tenim una estructura territorial d'arxius que té menys participació en el comerç de béns documentals.

Ha estat possible el càlcul de les tipologies documentals que ha rebut cada arxiu. La **Taula 6** evidencia que la Biblioteca de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya focalitzen de manera diferent les seves compres. La BC majoritàriament ha ingressat 73 col·leccions i 45 document solt. Mentre que l'ANC entre els seus ingressos més nombrosos hi trobem 35 fons documentals i 12 col·leccions. Així doncs, la Biblioteca de Catalunya aposta per les col·leccions i l'Arxiu Nacional de Catalunya per fons documentals.

El conjunt d'arxius comarcals ha apostat per fons documentals, 3 en total. A excepció de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa que ha ingressat 2 document solt. El Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, 1 fons documental i el Museu d'Història de Catalunya, 1 col·lecció.

A partir de les dades es dedueix que els centres d'arxiu no s'especialitzen en un tipus concret de tipologia documental. El que sí crida l'atenció és l'àmplia presència de col·leccions i de

¹¹² L'altre 5% correspon a la categoria N/A i que deté 21 compres. Probablement, si les compres sense venedor identificat haguessin estat menys els resultats obtinguts haurien sigut més exactes.

¹¹³ La denominació N/A recull els 149 expedients dels quals desconexem a quin centre d'Arxiu ingressen les seves adquisicions.

documents solts. Pensem que part dels nous ingressos són fruit de la voluntat dels arxius de completar els seus fons.

En relació a l'anàlisi de preus, la **Taula 7** mostra que els 407 expedients sumen el total de 8.855.836,13 €. El preu mínim (24,04 €) es correspon a l'expedient 182/02: manuscrit de Josep Maria de Sagarra de l'any 1928 i ingressat a la BC. En canvi, el preu màxim (1.442.000,00 €) s'assolí amb l'expedient 1010/07: Arxiu Puig i Cadafalch amb documentació dels segles XVII al XX i incorporat a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

La compra del fons Puig i Cadafalch representa el 47% de de la despesa de l'any 2007 destinada a adquisicions. La **Gràfica 5** incorpora la despesa¹¹⁴ i la mitjana anual de la despesa per compra. Les mitjanes experimenten quatre pics: el primer l'any 1999¹¹⁵ (119.949,99 €), el segon l'any 2000 (42.363,54 €), el tercer l'any 2004 (55.887,95 €) i el quart, el 2007 (64.870,31). A partir del 2013 s'inicia una tendència a l'alça que es manté fins a 2015¹¹⁶. Una via per a futurs estudis seria comprovar si la tendència es manté actualment.

La **Taula 8** evidencia que els totals de vendes experimenten tres pics importants: l'un l'any 2004 (950.095,19 €)¹¹⁷, el segon l'any 2007 (3.048.904,60 €) i el tercer, l'any 2015 (824.036,55 €). A partir 2008 i fins a 2012 s'experimenta un període de decreixement de la despesa destinada a adquisicions. Tanmateix, a partir de 2013 s'observa un lleuger repunt en la despesa. Es constata que la despesa varia en funció de les oportunitats que ofereix el mercat de béns documentals, i del pressupost disponible.

En definitiva, els resultats estadístics no permeten cap paral·lelisme entre els anomenat casos Centelles i Tusquets i una possible alça de preus a partir de 2009 i 2014, respectivament. Ara bé, podem afirmar que des de 1996 i fins a 2015 la despesa per adquisicions ha augmentat i, a la vegada, el 2015 s'ha assolit la quota màxima de mitjana de despesa per compra.

¹¹⁴ "Despesa" es reflecteix a la taula com a "total de vendes". És a dir, el total de la despesa anual per compres.

¹¹⁵ Curiosament, aquest pic es correspon a una anualitat que tenia únicament un expedient de compra.

¹¹⁶ Anualitats: 2013 (48.342,88 €), 2014 (55.090,00 €) i t 2015 (58.859,75 €).

¹¹⁷ Especificar que el 2004 es tramità l'expedient d'adquisició 476/04 del Fons del Marquès de la Torre (850.000 €). Es pactà el pagament en quatre terminis diferents, entre 2004 i 2007. Donat que desconeixem quina quantia específica es pactà anualment, hem inclòs el pagament de dita compra a l'exercici corresponent a l'any 2004.

5 Conclusions

Les conclusions fan esment de l'assoliment dels objectius proposats i donen resposta a la hipòtesis. Els resultats d'aquest treball permeten conèixer el funcionament de l'adquisició de béns del patrimoni documental a Catalunya i les compres de la Generalitat de Catalunya. I, plantejar els reptes de futur de l'arxivística en relació al comerç dels béns documentals.

Considerem oportú explicar que s'ha emprat el terme *centre d'arxiu* per referir-nos a totes les institucions¹¹⁸ que adquireixen i ingressen béns del patrimoni documental a Catalunya¹¹⁹. Per tant, la denominació inclou la Biblioteca de Catalunya que exerceix funcions d'arxiu tot i no ser un centre integrat en el Sistema d'Arxius de Catalunya.

Potser, fóra bo legislar per tal de delimitar les atribucions de les biblioteques respecte dels arxius ja que s'evitaria que ambdues institucions se solapin en l'exercici de les seves funcions. La mesura podria incidir en la millora de la distribució de les compres. Això darrer, evitaria que la Biblioteca de Catalunya entrés en competència amb altres arxius per adquirir fons documentals.

La competència entre arxius també existeix i per això mateix posem de relleu la necessitat de disposar d'una política d'adquisicions d'àmbit català¹²⁰. És una manera d'aportar seguretat jurídica a la compra perquè ens assegurem que l'adquisició s'efectua amb criteris objectius i el bé documental es diposita en el centre d'arxiu més adequat a les seves característiques.

Tenir una política d'adquisicions implica regir-se per un pla que defineix l'orientació i els propòsits de cada centre d'arxiu. A través d'aquest pla es planificaran les compres. Es tractarà d'adquisicions *anticipades*, i això repercutirà en una millor gestió dels recursos econòmics, tècnics i humans.

Ara bé, el pla d'adquisicions no pot eludir possibles disputes entre centres d'arxiu. Sobretot, tenint en compte que els fons documentals tenen possibilitats d'ingressar a més d'una institució. Per això mateix, reivindicuem un marc normatiu que estableixi un ordre de prioritats i uns instruments d'arbitratge a través de la quals resoldre aquests tipus de conflictes.

La insistència en dotar-nos d'instruments que ajudin a la gestió de les compres no implica que estem a favor d'impulsar la compra, ans el contrari. Entenc que la compravenda s'hauria de reservar a fons i col·leccions documentals especials ja que l'ús irracional d'aquesta modalitat

¹¹⁸ Ens referim a: l'Arxiu Nacional de Catalunya, els arxius comarcals i la Biblioteca de Catalunya.

¹¹⁹ Inclou documents solts, col·leccions, fons documentals, entre altres.

¹²⁰ Ens referim a una política d'adquisicions dissenyada des de Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni i que sigui d'aplicació a Catalunya.

d'ingrés pot fer que possibles donants desisteixin de contribuir desinteressadament i reclamin també compensació econòmica per fer la donació als arxius públics.

No podem obviar, però, que el comerç de béns documentals existeix i fa la seva funció alhora de proveir els arxius. Així doncs, si estem obligats a interactuar-hi, hem de fer-ho en les millors condicions possibles, i això implica dotar-nos de tots els recursos disponibles per fer-hi front, entre altres, els plans d'adquisicions.

Per això mateix la hipòtesis de treball planteja: *Atenent a la cronologia 1996-2015 respecte el volum i la naturalesa de les adquisicions de béns documentals als centres d'arxiu, podem afirmar que a Catalunya s'hi ha produït una mercantilització del patrimoni documental?*

L'anàlisi de les dades mostra una progressió constant de les adquisicions, en paral·lel a la consolidació de les estructures del sistema d'arxius de Catalunya. L'economia incideix en les compres. S'assoleix el preu màxim l'any 2007 amb la compra del fons Puig i Cadafalch, ingressat a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Es tracta d'una adquisició per valor de 1.442.000,00 € i que es justifica en el valor artístic innegable del llegat.

La segona adquisició més cara es correspon el Fons del Marquès de la Torre, que es vengué l'any 2004 per 850.000 € i ingressà a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Es tracta d'un arxiu nobiliari que inclou l'arxiu personal i patrimonial del Marquès de la Torre i de les nissagues vinculades a aquest títol nobiliari.

En relació a l'ingrés de fons i col·leccions, els majors venedors són els Particulars (40% de les vendes). El segueixen, la categoria Llibreria amb el 31% de vendes i amb un 19% la categoria Casa de subhasta. La diferència entre uns i altres rau en el fet que en les vendes de particulars no té perquè haver-hi voluntat de negoci, i en canvi, en llibreries, cases de subhasta i galeries d'art segur que hi ha aquesta voluntat de negoci.

Els majors receptors de béns documentals són la Biblioteca de Catalunya (195 expedients) i l'Arxiu Nacional de Catalunya (53 expedients). Els arxius d'àmbit comarcal amb 8 expedients reflecteixen poca activitat quant a ingressos per via de compra. S'evidencia que disposem d'una estructura territorial d'arxius que participa poc d'aquest comerç. I, vinculem el nombre d'ingressos al potencial econòmic de les institucions.

La Biblioteca de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya les focalitzen de manera diferent les compres. La BC ha apostat per les col·leccions mentre que l'Arxiu Nacional de Catalunya s'ha especialitzat en fons documentals. S'evidencia en el fet que la Biblioteca de Catalunya ha ingressat de forma majoritària col·leccions (73), document solt (45) i fons documentals (33) i l'Arxiu Nacional de Catalunya fons documentals (35) i col·leccions (12).

A partir de les dades es dedueix que els centres d'arxiu no s'especialitzen en un tipus concret de tipologia documental. Ambdues institucions demostren ésser capaces de competir pels mateixos tipus de béns documentals.

Dit això, constatem que fan falta més estudis per corroborar si a Catalunya s'hi ha produït entre 1996 i 2015 una mercantilització del patrimoni documental. No obstant, les dades obtingudes a partir de l'anàlisi confirmen que en aquest període s'hi ha donat un augment de les compres i del valor mitjà de les compres.

Aquesta és una línia de treball inèdita i les fons emprades per a la recerca és la primera vegada que s'han usat. La metodologia basada en la consulta dels expedients de compra ha donat bons resultats i per això mateix per a futurs estudis proposem prosseguir amb l'observació de la tendència dels preus i si es confirma que aquests continuen a l'alça és evident que s'hauran de cercar mesures correctores.

6 Bibliografia

6.1 Legislació

Àmbit estatal:

- Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol, BOE 296 (1985). Consultat el 3 de setembre de 2017 https://www.boe.es/boe_catalan/dias/1985/12/31/pdfs/A00106-00118.pdf.
- Llei 30/1994, de 24 de novembre, de fundacions i d'incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general, BOE 282 (1994) Consultat el 3 de setembre del 2017 https://www.boe.es/boe_catalan/dias/1994/12/31/pdfs/A00253-00269.pdf
- Llei 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, BOE 298 (1999) Consultat el 3 de setembre del 2017 http://administraciojusticia.gencat.cat/web/.content/documents/arxius/lo15_1999lopdc p.pdf
- Llei 19/2013, de 9 de desembre, de Transparència i accés a la informació pública i bon govern, BOE 295 (2013). Consultat 3 de setembre del 2017. https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12887-C.pdf
- Reial Decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de propietat intel·lectual, que regularitza, aclareix i harmonitza les disposicions legals vigents sobre la matèria, BOE 97 (1996). Consultat el 3 de setembre del 2017. http://administraciojusticia.gencat.cat/web/.content/documents/arxius/rdleg1_1996lpi.pdf
- Reial Decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic, BOE 276 (2011) Consultat el 3 de setembre del 2017 https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2011/11/16/pdfs/BOE-A-2011-17887-C.pdf
- Reial Decret 1708/2011, de 18 de novembre, pel qual s'estableix el Sistema Espanyol d'Arxius i es regula el Sistema d'Arxius de l'Administració General de l'Estat i els seus organismes públics i el seu règim d'accés, BOE 284 (2011). Consultat el 3 de setembre del 2017 https://boe.es/boe_catalan/dias/2011/11/25/pdfs/BOE-A-2011-18541-C.pdf

Àmbit autonòmic:

- Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, DOGC 1807 (1993). Consultat el 3 de setembre del 2017 http://anc.gencat.cat/web/.content/anc/documents/arxiu/llei_09_1993.pdf
- Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents, DOGC 3437 (2001). Consultat el 3 de setembre de 2017. http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?documentId=253313&action=fitxa
- Llei 5/2006, de 10 de maig, del llibre cinquè del Codi Civil de Catalunya, DOGC 4640 (2006). Consultat el 3 de setembre del 2017 http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=422359
- Llei 19/2014, de Transparència, accés a la informació pública i bon govern, DOGC 6780 (2014). Consultat el 3 de setembre del 2017 http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&mode=single&documentId=680124&language=ca_ES
- Decret 75/1999, de 29 de juny, de regulació de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya, DOGC (1999). Consultat el 3 de setembre del 2017 http://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/07_marc_normatiu/static_file/decret_175_1999.pdf
- Decret 59/2012, de 29 de maig, de modificació del Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura, DOGC 6139 (2011). Consultat el 3 de setembre del 2017 <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6139/1244841.pdf>
- Decret 40/2017, de 2 de maig, de reestructuració del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, DOGC 7362 (2017). Consultat el 3 de setembre del 2017 http://economia.gencat.cat/web/.content/70_contractacio_jcca/arxius/Decret-40-2017-1.pdf

6.2 Fons bibliogràfiques

- Actes de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya. 1996-2015 (1992). Fons: Arxiu Central del Palau Moja. Arxius Centrals Administratius.
- ALBERCH, R. *Els arxius, entre la memòria històrica i la societat del coneixement*. Barcelona: Editorial UOC, 2002.
- ARXIU COMARCAL DE LA RIBERA D'EBRE. *Butlletí Informatiu de l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre*. 8 (2016): 1-24
http://xac.gencat.cat/web/.content/xac/01_continguts_arxius_comarcals/ac_ribera_ebre/06_publicacions_acre/fitxers/2014.pdf [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- ARXIU COMARCAL DEL VALLÈS ORIENTAL. *Butlletí Informatiu de l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental*. 14 (2015): 1-8
- ARXIU HISTÒRIC DE TARRAGONA. *Butlletí Informatiu de l'Arxiu Històric de Tarragona*. 18 (2015): 1-20
- ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA: *Memòria de l'Arxiu Nacional de Catalunya de 2010*. Sant Cugat del Vallès, 2011.
- ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS I GESTORS DOCUMENTALS DE CATALUNYA. "El fons de l'editora Esther Tusquets: un molt mal exemple". *Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers i Gestors Documentals de Catalunya*, 111 (2014): 1-2.
<http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/butlleti-informatiu-de-l-associacio-d-arxivers-1/1077-butlleti-111-1/file> [Consultat el 3 de setembre de 2017].
- ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS I GESTORS DOCUMENTALS DE CATALUNYA. "Manifest de l'AAC per un sistema d'arxius de Catalunya del segle XXI". Barcelona: Associació d'Arxivers i Gestors Documentals de Catalunya, 2016.
http://www.arxivers.com/images/documents/Reiniciar_SAC_vf.pdf [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- BIBLIOTECA DE CATALUNYA. *Memòria de la Biblioteca de Catalunya de 2011*. Barcelona: Servei de publicacions de la Biblioteca de Catalunya, 2012.
- Boranot Trill, Maria Josep. *La política d'adquisicions de la Junta de Museus, 1890-1923*. L'abadia de Montserrat, 1999.
https://books.google.es/books/about/La_pol%C3%ADtica_d_adquisicions_de_la_Junta.html?id=qdHwIRFUnRUC&redir_esc=y [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- CAPELL i GARRIGA, E i M. COROMINAS i NOGUERA [Coordinadores]. *Manual d'Arxivística i Gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers i Gestors Documentals de Catalunya, 2009.

- CARRASCO, R. "El règim jurídic dels fons privats dels arxius". *Lligall: revista catalana d'arxivística*. 16 (2000): 331-340.
<http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligall-16-1/969-10-el-regim-juridic-dels-fons-privats-dels-arxius-1/file> [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- CASELLAS, L. E. [Coordinador]. "Polítiques públiques d'ingressos de fons". Ponència presentada el 8è Laboratori d'Arxius Municipals, Barcelona, 10 d'abril, 2014.
http://www.arxivers.com/images/documents/LAM8_1r_Taller.pdf [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- CASELLAS, L.E; CODERN, L i PIQUÉ, J. "Aspectes pràctics que cal tenir presents abans de l'ingrés d'un fons privat en un arxiu públic". *Lligall: revista catalana d'arxivística*. 16 (2000): 341-350.
<http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligall-16-1/970-11-aspectes-practics-que-cal-tenir-presents-abans-de-l-ingres-d-un-fons-privat-en-un-arxiu-public-1/file> [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- CRUZ MUNDET, J. R. *Manual de Archivística*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez -Ediciones Pirámide, 2003.
- *Diccionario de terminología archivística*. Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1995.
- DIRECCIÓ GENERAL D'ARXIVS, BIBLIOTEQUES, MUSEUS I PATRIMONI. *Memòria d'Arxiu 2013*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2015.
- DURANTI L. i P. C FRANKS. *Encyclopedia of Archival Science*. Rowman & Littlefield Publishers, 2015.
<http://site.ebrary.com/are.uab.cat/lib/bibliotequesuab/detail.action?docID=11068766> [Consultat el 3 de setembre del 2017]
- ESTIVILL, A. "Els fons i les col·leccions d'arxiu a les biblioteques: models per al seu control i accés". *Bid: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, 21 (2008): 7-8 <http://bid.ub.edu/21/estiv1.htm> [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- MATAS BALAGUER, J. "Notes sobre les lleis de transparència". *Lligall: revista catalana d'arxivística*. 38 (2015): 22-44
<http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligall-38-1/1520-2-1-notes-sobre-les-lleis/file> [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- MERCADO BABOT, A. "Aspectes jurídics: què cal tenir en compte en l'ingrés de fons privats en arxius públics". *Lligall: revista catalana d'arxivística*. 37 (2014): 30-59
<http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligalla->

[37/1536-02-2-aspectes-juridics-que-cal-tenir-en-compte-en-lingres-dun-fons-privat/file](#) [Consultat el 3 de setembre del 2017].

- ORÓ BADIA, R. "El dret d'accés i la comunicació de dades personals". *Lligall: revista catalana d'arxivística*. 22 (2004): 407-420. <http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligall-22-1/159-13-el-dret-d-acces-i-la-comunicacio-de-dades-personals-1/file> [Consultat el 3 de setembre del 2017].
- Planes i Albets, R. "El comerç de béns del patrimoni documental". *Item: revista de biblioteconomia i documentació*. 25 (1999): 82-106 a RACO <http://www.raco.cat/index.php/Item/article/viewFile/22546/22380> >. (consultat el 3 de setembre de 2017).
- Planes i Albets, R. "El control de l'exportació de béns culturals (1922-1937)". *Arxius: butlletí del Servei d'Arxius*. 12 (1996): 3-4. <http://continguts.cultura.gencat.cat/arxius/butlleti/hemeroteca/docs/arxius12.pdf> (consulta el 3 de setembre del 2017).
- Planes i Albets, R. "L'arxiver i el comerç del patrimoni documental". *Lligall: revista catalana d'arxivística*. 22 (2004): 269-477. <http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligall-22-1/162-16-l-arxiver-i-el-comerc-de-patrimoni-documental-1/file> (Consultat el 3 de setembre del 2017).
- SUGDIRECCIÓ GENERAL D'ARXIS I MUSEUS. "Línies prioritàries del Departament de Cultura en matèria d'Arxius i Gestió Documental". Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2015. http://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/000_home/banners/Lineas_prioritarias/Linies-estrategiques-SAC.pdf [Consultat el 3 de setembre del 2017].

6.3 Webgrafia

- Sobre la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de béns del Patrimoni Cultural de Catalunya. 2017. http://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgpc/temes/museus/junta_de_qualificacio_valoracio_i_exportacio/dades-generals/
- Sobre la Constitució Espanyola: <https://www.parlament.cat/document/cataleg/48088.pdf>. [Consultat: 3 de setembre del 2017].

- Sobre la “part interessada en el procediment”
http://virtual.eapc.cat/file.php/1/continguts_cursos_EAPC/pad_2012/part1/unitat2/laperonainteressada.html [Consultat: 3 de setembre de 2017]
- Sobre la “dada personal” al Diccionari de l’Institut d’Estudis Catalans:
http://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall&input_cercar=dada+personal&numPagina=1&database=TERMCAT&idFont=419622&idHit=419622&tipusFont=Diccionaris+terminol%F2gics+del+TERMCAT&numeroResultat=1&databases_avansada=&categories_avansada=&clickLink=detall&titol=dada+de+car%EOcter+personal&tematica=Dret.+Administraci%F3&tipusCerca=cerca.tot [Consultat: 3 de setembre de 2017].
- Referència “adquisició” al Diccionari de l’Institut d’Estudis Catalans:
<http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=adquisici%F3> [Consultat: 12 d’agost del 2017].
- Conceptualització “transferència” a la Gran Enciclopèdia Catalana:
<http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0136097> [Consulta: 12 d’agost del 2017].

7 Annexos

7.1 Annex 1. Expedient d'adquisició Fons Francesc Cabana

INFORME D'AVUACIÓ FINAL DEL CONTRACTE

Dades identificatives del contracte

Codi d'expedient: CU-2014-277	
Descripció del contracte: Adquisició de fons	
Òrgan de contractació: Arxiu Nacional de Catalunya	
Contractista: Francesc Cabana i Vancells	
Import d'adjudicació (sense IVA): 135.882,00 €	Import de liquidació final (sense IVA): 135.882,00 €
Forma d'acabament: ☒ Compliment ☐ Resolució del contracte	
Data prevista d'acabament: 15/07/2014	Data d'acabament real: 15/07/2014

Qüestionari

1	S'ha assolit el calendari del contracte inicialment previst?	SI ☒ NO ☐
2	a) El preu final ha estat el preu inicial del contracte?	SI ☒ NO ☐
	b) Si s'han donat variacions, a què han estat degudes?	SI ☐ NO ☒
	1. Modificacions del contracte amb import econòmic	SI ☐ NO ☒
	2. Revisió de preus	SI ☐ NO ☒
	3. Altres (indicar-les al camp d'observacions)	SI ☐ NO ☒
3	a) Ha sorgit algun problema durant l'execució del contracte?	SI ☐ NO ☒
	b) S'han resolt els problemes sorgits durant l'execució de manera satisfactòria?	SI ☒ NO ☐
4	S'ha efectuat seguiment del compliment del contractista de totes les obligacions contractuals?	SI ☒ NO ☐
5	a) S'han previst penalitzacions per incompliment d'alguna de les obligacions contractuals?	SI ☐ NO ☒
	b) S'ha incomplert alguna de les obligacions contractuals establertes?	SI ☐ NO ☒
6	a) S'ha subcontractat alguna part de l'execució del contracte?	SI ☐ NO ☒

INFORME D'AVALUACIÓ FINAL DEL CONTRACTE

Adequació dels objectius previstos amb la contractació i els resultat finals obtinguts (idoneïtat del contracte)

☐ 0 Insatisfactòria	☐ 1 Regular	☒ 2 Satisfactòria	☐ 3 Molt satisfactòria
--	------------------------------------	---	---

Avaluació global de l'execució del contracte per part del contractista (valoració del contractista)

☐ 0 Insatisfactòria	☐ 1 Regular	☒ 2 Satisfactòria	☐ 3 Molt satisfactòria
--	------------------------------------	---	---

Observacions

**Responsable del contracte
(nom i signatura)**

Josep Maria Sans i Travé

CPISR-1 Josep
Maria Sans
Travé

Firmado digitalmente por CPISR-1 Josep Maria Sans Travé
Número de reconocimiento (DN): c=ES,
o=Departament de Cultura, ou=Serveis Públics de Certificació CPISR-1, ou=Vegeu <https://www.catcert.cat/varCPISR-1> (c)03, an=Sans Travé, givenName=Josep Maria,
serialNumber=37620994D, cn=CPISR-1 Josep Maria Sans Travé
Fecha: 2015.01.23 13:14:16 +01'00'

CONTRACTE ADMINISTRATIU

A Barcelona, 27 de maig de 2014

REUNITS

D'una part, la senyora Pilar Pifarré i Matas, secretària general del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya;

I d'altra part, el senyor Francesc Cabana i Vancells amb domicili a efecte de notificacions a Barcelona, e

ACTUEN

La primera en nom i representació del Departament de Cultura, en virtut de les facultats que li són conferides per l'article 11 del Decret 96/2001, de 20 de març, sobre organització i competències per a la contractació dels subministraments i dels seus serveis complementaris, relacionats o derivats dins l'Administració de la Generalitat i altres organismes públics i el segon, en nom i representació pròpies en qualitat de propietari.

El senyor Francesc Cabana i Vancells declara que es troba al corrent en el compliment de les obligacions tributàries i amb la Seguretat Social i que no es troba inclòs en cap de les prohibicions de contractar previstes pel Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, que aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.

ANTECEDENTS

I.- En data 11 de març de 2014 la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya va informar favorablement l'adquisició del fons documental Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana.

II.- En data 22 de maig de 2014, la Intervenció Delegada va fiscalitzar l'expedient d'adquisició del fons esmentat per un import de 135.882,00 euros, IVA exempt, amb càrrec als crèdits de la posició pressupostària CU13D/670000100/4430/0000.

III.- El Plec de clàusules administratives particulars i la despesa van ser aprovats per l'òrgan de contractació en data 23 de maig de 2014.

IV.- En data 23 de maig de 2014 l'òrgan de contractació ha resultat adjudicar el contracte per l'adquisició del fons documental Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana al senyor

Expedient CU-2014-277

Francesc Cabana i Vancells amb l'import de cent trenta-cinc mil vuit-cents vuitanta-dos euros (135.882,00 €) IVA exempt.

Reconeixent-se mútuament capacitat per aquest acte subscriuen el present contracte que es registrarà per les següents:

CLÀUSULES

PRIMERA.- El senyor Francesc Cabana i Vancells es compromet a la venda del fons objecte de la present contractació, amb estricta subjecció a les condicions que es fixen en el present contracte, al plec de clàusules administratives particulars, al plec de característiques tècniques i a la seva oferta, documents que revesteixen tots ells caràcter contractual.

SEGONA.- El import total del contracte és de cent trenta-cinc mil vuit-cents vuitanta-dos euros (135.882,00 €) IVA exempt.

TERCERA.- Les obres es troben dipositades en l'Arxiu Nacional de Catalunya en la data de signatura del present contracte. El preu s'abonarà en un únic pagament, un cop signat el present contracte. Aquesta factura haurà d'anar conformada, previ al pagament, pel personal corresponent de l'Arxiu Nacional de Catalunya i obligatòriament haurà d'incorporar el codi identificador de l'expedient (CU-2014-277) i el centre gestor (CU13).

CUARTA.- Corresponen a l'òrgan de contractació del Departament de Cultura les prerogatives de direcció, interpretació, modificació i suspensió d'aquest contracte, en la forma i les condicions que la legislació de contractes de l'Estat estableix per als de naturalesa administrativa.

CINQUENA.- D'acord amb l'article 52 TRLCSP el responsable del contracte serà el cap de l'Àrea dels Fons Històrics de l'Arxiu Nacional de Catalunya. En el moment de la liquidació del contracte, el responsable efectuarà l'informe d'avaluació final del contracte.

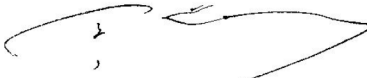
SISENA.- Aquest contracte té caràcter administratiu i es regeix pel Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, del text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.

Perquè quedi constància d'aquests acords, signen aquest contracte, en exemplars per duplicat, en el lloc i la data abans esmentats.

Pel Departament de Cultura
la secretària general

Pilar Pifarré i Matas

L'adjudicatari

Francesc Cabana i Vancells

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Expedient CU-2014-277

QUADRE DE CARACTERÍSTIQUES DEL CONTRACTE

A. Objecte del contracte: És objecte del present contracte l'adquisició del fons documental Francesc Cabana d'Història de l'Empresa Catalana.
La codificació de la nomenclatura del Vocabulari Comú de Contractes (CPV) és la 92311000-4.

B. Dades econòmiques del contracte

- El preu màxim per prestar aquest servei és de 135.882,00 EUR IVA exempt.
- El valor estimat d'aquest contracte és de 135.882 €.
- La dotació necessària per a satisfer el pagament d'aquesta contractació anirà amb càrrec a la posició pressupostària CU13D/670000100/4430/0000.

C. Termini d'execució: Les obres s'entregaran un cop signat el contracte.

D. Garantia definitiva: atès que les obres s'entreguen en el moment de la signatura del contracte o en un moment anterior i aquestes estan identificades d'acord amb l'expedient 3741/14 de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya, s'eximeix de la constitució de garantia definitiva.

E. Pagament del preu: El preu s'abonarà en un únic pagament, un cop signat contracte i entregada la totalitat del fons. Aquesta factura haurà d'anar conformada, previ al pagament, pel personal corresponent de l'Arxiu Nacional de Catalunya i obligatòriament haurà d'incorporar el codi identificador de l'expedient (CU-2014-277) i el centre gestor (CU13).

F. Tramitació: la tramitació d'aquest expedient és l'ordinària d'acord amb l'article 109 TRLCSP. Serà per procediment negociat sense publicitat, en aplicació de l'article 170 d) del Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, del text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic. D'acord amb l'informe valoratiu d'adquisició de l'Arxiu Nacional de Catalunya i del certificat de la Junta Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya de data 11 de març de 2014, l'adjudicatari d'aquest contracte és el senyor Francesc Cabana i Vancells amb NIF 37012450-E propietari del fons.

**PLEC DE CLÀUSULES ADMINISTRATIVES PARTICULARS QUE REGEIX
L'ADQUISICIÓ DEL FONS DOCUMENTAL FRANCESC CABANA D'HISTÒRIA DE
L'EMPRESA CATALANA**

Primera.- RÈGIM JURÍDIC DEL CONTRACTE

L'objecte d'aquest contracte és el que s'estableix a l'apartat A del quadre de característiques del contracte.

Aquest plec de clàusules, així com les prescripcions tècniques, revestiran caràcter contractual, per la qual cosa hauran d'ésser signats, en prova de conformitat, per l'adjudicatari en el mateix acte de la formalització del contracte.

Així mateix, les parts queden sotmeses expressament a la normativa següent:

a) Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la llei de contractes del sector públic.

b) Reial decret 817/2009, de 8 de maig, pel qual es desenvolupa parcialment la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic (d'ara endavant, RD 817/2009).

c) Reial decret 1098/2001, de 12 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament General de la Llei de contractes de les administracions públiques, en tot allò no modificat ni derogat per les dues disposicions esmentades anteriorment.

d) Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics (d'ara endavant, Llei 11/2007), i la seva normativa de desplegament; Llei 29/2010, del 3 d'agost, de l'ús dels mitjans electrònics al sector públic de Catalunya, i la seva normativa de desplegament; Decret 96/2004, de 20 de gener, pel qual es regula la utilització dels mitjans electrònics, informàtics i telemàtics en la contractació de l'Administració de la Generalitat; i Decret 107/2005, de 31 de maig, de creació del Registre Electrònic d'Empreses Licitadores de la Generalitat de Catalunya.

e) Supletòriament s'apliquen les restants normes de dret administratiu i, en el seu defecte, les normes de dret privat.

El desconeixement del contracte en qualsevol dels seus termes i dels altres documents contractuals de tota índole que puguin tenir aplicació en l'execució de la cosa pactada, no eximirà l'adjudicatari de l'obligació de complir-los.

Les necessitats administratives a satisfer es troben recollides al plec de prescripcions tècniques.

**Segona.- PROCEDIMENT D'ADJUDICACIÓ, DADES ECONÒMIQUES DEL CONTRACTE I
EXISTÈNCIA DE CRÈDIT**

Les dades es troben recollides als apartats F i B respectivament.

Tercera.- ADJUDICATARI

Serà el senyor Francesc Cabana i Vancells amb NIF 37012450-E. D'aquesta adjudicació es farà publicitat al perfil del contractant.

Quarta.- GARANTIA DEFINITIVA

Les dades es troben recollides a l'apartat D.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Expedient CU-2014-277

Cinquena.- REQUISITS DE L'ADJUDICACIÓ

Prèviament a l'adjudicació i a requeriment de l'òrgan de contractació, l'adjudicatari proposat haurà de presentar la documentació següent, en el termini de deu (10) dies hàbils:

- 1) Declaració responsable d'acord amb l'annex I

L'òrgan de contractació adjudicarà el contracte dins dels cinc (5) dies hàbils següents a la recepció de la documentació per part del licitador.

Sisena.- FORMALITZACIÓ DEL CONTRACTE

L'òrgan de contractació requerirà a l'adjudicatari per a que formalitzi el contracte en termini no superior a quinze (15) dies hàbils a comptar des del dia següent a aquell que en el que s'hagi rebut la notificació d'adjudicació.

En el cas que l'adjudicatari demani que es faci mitjançant una escriptura pública, les despeses aniran a càrrec del contractista, el qual lliurarà l'òrgan de contractació una còpia autèntica d'aquest document notarial en que s'acrediti mitjançant una nota emesa per l'oficina liquidadora corresponent, el pagament o la excepció de l'import sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

Les empreses que hagin concorregut amb oferta conjunta de licitació hauran de presentar l'escriptura pública de constitució de la unió temporal en la qual consti el nomenament del representant o apoderat únic de la unió amb poders suficients per exercir els drets i complir les obligacions que es derivin del contracte fins a la seva extinció.

Quan per causes imputables a l'adjudicatari no es pugui formalitzar el contracte dins el termini indicat, l'Administració podrà acordar la incautació sobre la garantia definitiva de l'import de la garantia provisional que en el seu cas s'hagi exigit.

Quan per causes imputables a l'Administració no es pugui formalitzar el contracte dins el termini indicat, l'Administració indemnitzarà al contractista pels danys i perjudicis que la demora pugui ocasionar.

El desconeixement del contracte en qualsevol de les seves condicions, dels documents annexos que en formen part, o de les instruccions, plecs, normes de tota classe promulgades per l'Administració, que puguin tenir aplicació en l'execució d'allò pactat, no eximirà el contractista de l'obligació del seu compliment.

La formalització del contracte és requisit imprescindible per poder iniciar l'execució. D'aquesta formalització de contracte es realitzarà anunci al perfil del contractant i al DOGC.

Setena.- TERMINI D'EXECUCIÓ DEL CONTRACTE

Les dades es troben recollides a l'apartat C.

Vuitena.- FORMA DE PAGAMENT

Les dades es troben recollides a l'apartat E.

Novena.- SUSPENSIO DEL CONTRACTE

De conformitat amb l'art. 220 tr-LCSP, si l'òrgan de contractació acorda la suspensió del contracte aixecarà una acta en la qual es consignaran les circumstàncies que l'han motivada i la situació de fet en l'execució.

Desena.- MODIFICACIÓ DEL CONTRACTE

Una vegada perfeccionat el contracte, l'òrgan de contractació només pot introduir modificacions quan es justifiqui la concurrència d'alguna de les circumstàncies que, amb caràcter taxat, es preveuen a l'article 107 TRLCSP. Aquestes modificacions no poden alterar les condicions essencials de la contractació i adjudicació del contracte i s'han de limitar a introduir les variacions estrictament indispensables. Es considera que s'alteren les condicions essencials en els casos previstos a l'article 107, apartat 3 TRLCSP.

En cap cas la modificació del contracte es podrà realitzar amb la finalitat d'addicionar prestacions complementàries a les inicialment contractades, ampliar l'objecte del contracte a fi de què es puguin contemplar finalitats noves no previstes en la documentació preparatòria del contracte, o incorporar una prestació susceptible d'utilització o aprofitament independent. En aquests supòsits, s'ha de fer una nova contractació de la prestació corresponent, en la qual es pot aplicar el règim establert per l'adjudicació dels contractes complementaris si es donen les circumstàncies que preveuen els articles 173c) TRLCSP.

Les modificacions acordades per l'òrgan de contractació seran obligatòries per l'adjudicatari i s'hauran de formalitzar conforme a allò disposat en l'article 156 TRLCSP.

Onzena.- CAUSES DE RESOLUCIÓ DEL CONTRACTE

El contracte es resoldrà si té lloc alguna de les causes que preveuen els articles 223 a 225 i 299 i 300 tr-LCSP.

És causa específica de resolució del contracte l'incompliment de les obligacions previstes en relació a l'ús del català i, en general, l'incompliment de qualsevol de les obligacions relatives a l'ús del català que deriven de les previsions de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística i de les disposicions que la desenvolupen. No obstant això, amb caràcter previ a l'adopció de les mesures de resolució contractual, l'òrgan de contractació podrà requerir l'empresa contractista perquè compleixi les obligacions lingüístiques d'ús del català amb aplicació del sistema de penalitats prevista a l'article 196 de la LCSP.

Dotzena.- PRERROGATIVES DE L'ADMINISTRACIÓ

L'Administració té la facultat d'interpretar el contracte objecte d'aquest plec i de resoldre els dubtes que sorgeixin com a conseqüència d'acomplir-lo.

També pot modificar el contracte quan existeixin raons d'interès públic, sempre que es porti a terme dins dels límits fixats i d'acord amb els requisits previstos indicats en aquest plec.

Els acords que dicti l'Administració en l'exercici eventual de les prerrogatives d'interpretació esmentades i les modificacions que faci són executables de manera immediata.

Els conflictes, controvèrsies i reclamacions que sorgeixin entre l'adjudicatari i les persones usuàries, en les relacions jurídiques de consum que es donin durant l'execució del contracte, s'han de resoldre per mitjà del Sistema Arbitral de Consum si les persones consumidores o usuàries presenten la sol·licitud corresponent davant una Junta Arbitral de Consum.

Tretzena.- JURISDICCIO COMPETENT

Els acords de l'òrgan de contractació relatius a la interpretació, adjudicació, modificació, resolució i efectes dels contractes administratius exhaureixen la via administrativa. Contra aquests acords es podrà interposar, o bé recurs de reposició davant de la secretària general del Departament de Cultura - en el termini d'un mes a partir de l'endemà de la recepció de la notificació -, o bé recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya - en el termini de dos mesos a comptar des de l'endemà de la recepció de la notificació -, d'acord amb el que estableix l'article 116 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Expedient CU-2014-277

Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú, amb la modificació operada per la Llei 4/1999. No es pot interposar recurs contenciós administratiu fins que s'hagi resolt expressament o s'hagi produït la desestimació presumpta del recurs de reposició interposat.

Catorzena.- RESOLUCIÓ D'INCIDÈNCIES

Les incidències que puguin sorgir entre l'Administració i el contractista en l'execució del contracte, per diferències en la interpretació del que s'ha convingut o bé per la necessitat de modificar les condicions contractuals, es tramitaran mitjançant expedient contradictori que inclourà necessàriament les actuacions descrites a l'article 97 del Reglament general de la Llei de contractes de les administracions públiques.

Llevat que motius d'interès públic ho justifiquin o la naturalesa de les incidències ho requereixi, la seva tramitació no determinarà la paralització del contracte.

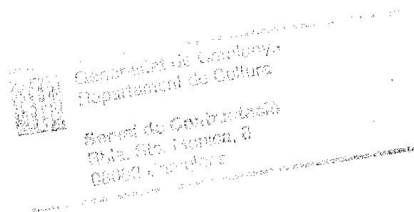
Quinzena.- RESPONSABLE DEL CONTRACTE

D'acord amb el que estableix l'article 52 trLCSP, el responsable del contracte serà el cap de l'Àrea dels Fons Històrics de l'Arxiu Nacional de Catalunya. En el moment de la liquidació del contracte, el responsable efectuarà l'informe d'avaluació final del contracte.

Barcelona, 27/5/14

Conforme

L'adjudicatari:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
**Direcció General d'Arxius,
Biblioteques, Museus i Patrimoni**
Arxiu Nacional de Catalunya

Sant Cugat del Vallès, 5 de maig de 2014
R/N: K214 / K713N Cabana / AFH-mpI
Assumpte: Certificat d'ingrés

||A||N||C||

El doctor Josep Maria Sans i Travé, director de l'Arxiu Nacional de Catalunya del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

CERTIFICA:

Que el dia 5 de maig de 2014, ha ingressat a l'Arxiu Nacional de Catalunya, la Col·lecció documental sobre la Història de l'Empresa de Francesc Cabana, que el senyor Francesc Cabana ha ofert en venda a la Generalitat de Catalunya i que va estar aprovada per la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya, en la sessió d'11 de març de 2014.

I perquè consti, signo la present certificació a Sant Cugat del Vallès, a setze de maig de l'any dos mil catorze.

Carrer de Jaume I, 33-51
Telèfon: 93 589 77 88
Fax: 93 589 80 35
anc.cultura@gencat.cat
08195 Sant Cugat del Vallès

1714 X 2014

**Relació de la documentació lliurada pel senyor Francesc Cabana i Vancells
a l'Arxiu Nacional de Catalunya el 5 de maig de 2014**

Accions, obligacions i títols empresarials

12 carpetes estàndard de mig calaix

Postals antigues

3 fitxers i 1 àlbum

Fotografies antigues

1 fitxer

Marques empresarials

5 carpetes no estàndard

Etiquetes i paper comercial

31 carpetes DIN A4 i 2 àlbums

Bitllets i paper moneda

1 carpeta DIN A4

Hemeroteca

Anuaris i guies: 206 unitats

Exposicions: 2 caixes i 184 unitats soltes

Hemeroteca antiga: 20 capsos d'arxiu, 10 carpetes DIN A4 i 362 unitats soltes.

Memòries

Caixes: 19 capsos d'arxiu, 36 separadors, 3 carpetes DIN A4 i 9 unitats soltes

Bancs: 3 caixes grans, 21 capsos d'arxiu, 4 carpetes DIN A4 i 4 unitats soltes

Resolució d'adjudicació del contracte

Per resolució de 16.04.2014 es va iniciar l'expedient de contractació de referència.

Vistos els informes favorables d'Assessoria Jurídica i Intervenció Delegada;

Atès que s'han acomplert els tràmits procedimentals necessaris per a l'adjudicació del contracte, d'acord amb allò que disposa als articles 170 d) i 151 del text refós de la Llei de contractes del sector públic aprovat pel Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre.

Fent ús de les facultats que em són conferides per l'article 11 del Decret 96/2001, de 20 de març, sobre organització i competències per a la contractació dels subministraments i dels seus serveis complementaris, relacionats o derivats dins l'Administració de la Generalitat i altres organismes públics,

RESOLC:

1. Adjudicar l'adquisició del fons documental Francesc Cabana d'Història de l'empresa catalana al senyor Francesc Cabana i Vancells amb NIF [redacted] per un import de cent trenta-cinc mil vuit-cents vuitanta-dos euros IVA exempt (135.882,00 €).
2. Designar com a responsable d'aquest contracte al cap de l'Àrea dels Fons Històrics de l'Arxiu Nacional de Catalunya, persona que ha estat designada al plec de clàusules administratives a la clàusula quinzena.
3. Notificar la resolució als licitadors i comunicar que contra la mateixa es pot interposar, o bé recurs de reposició davant de la secretària general del Departament de Cultura -en el termini d'un mes a partir de l'endemà de la recepció de la notificació-, o bé recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya -en el termini de dos mesos a comptar des de l'endemà de la recepció de la notificació-, d'acord amb el que estableix l'article 116 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú, amb la modificació operada per la Llei 4/1999. No es pot interposar recurs contenciós administratiu fins que s'hagi resolt expressament o s'hagi produït la desestimació presumpta del recurs de reposició interposat.
4. Publicar l'adjudicació del contracte en el perfil de contractant i el termini per la seva formalització, d'acord amb el que disposa l'article 151.4 del Text refós de la Llei de contractes del sector públic, aprovat pel Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre.

Barcelona, 23 de maig de 2014

La Secretària general

Pilar Pifarre i Matas

Resolució d'aprovació de l'expedient

Contracte : Contracte administratiu	Unitat promotora : Arxiu Nacional de Catalunya
Tipus : Subministraments	
Expedient : CU-2014-277	Procediment : Negociat sense publicitat
Títol : <i>Adquisició del fons documental Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana</i>	

	Import €	IVA €	Import total €
Valor estimat del contracte (sense IVA) :	135.882,00		
Pressupost licitació :	135.882,00	0,00	135.882,00
Termini d'execució : 003 Mes/os			

Anualitats	Import base €	IVA €	Total €	U. orgànica	Posició pressupostària
2014	135.882,00	0,00	135.882,00	CU13	D/670000100/4430/0000

Vista la resolució d'inici de l'expedient de contracte de Subministraments de 16.04.2014;

Vistos els informes favorables d'Assessoria Jurídica i Intervenció Delegada;

D'acord amb el que estableix l'article 110 del Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de contractes del sector públic;

Fent ús de les facultats que em són conferides per l'article 11 del Decret 96/2001, de 20 de març, sobre organització i competències per a la contractació dels subministraments i dels seus serveis complementaris, relacionats o derivats dins l'Administració de la Generalitat i altres organismes públics,

RESOLC:

1. Aprovar l'expedient de contractació de l'adquisició del fons documental Francesc Cabana d'Història de l'empresa catalana i la despesa per un import total de 135.882,00 €.

2. Aprovar els plecs de clàusules administratives i de prescripcions tècniques.

3. Ordenar l'obertura del procediment d'adjudicació.

Barcelona, 23 de maig de 2014

La Secretària General

Pilar Pifarre i Matas

Informe fiscal favorable

Contracte : Contracte administratiu	Unitat promotora : Arxiu Nacional de Catalunya
Tipus : Subministraments	Tipus de tramitació expedient : Ordinària
Expedient : CU-2014-277	Procediment : Negociat sense publicitat
Títol : <i>Adquisició del fons documental Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana</i>	

	Import base €	IVA €	Import total €
Valor estimat del contracte (sense IVA) :	135.882,00		
Pressupost licitació :	135.882,00	0,00	135.882,00
Termini d'execució : 003 Mes/os			

Informe fiscal previ a l'aprovació d'expedient de contractació d'acord amb el que estableix la normativa financera i pressupostària, la normativa reguladora de la funció interventora i la normativa en matèria de contractació del sector públic, vigent a la Generalitat de Catalunya.

Anualitats	Import base €	IVA €	U.orgànica	Posició pressupostària	Element PEP
2014	135.882,00	0,00	CU13	D/670000100/4430/0000	

Després de comprovar la documentació de l'expedient, aquesta Intervenció informa favorablement, amb l'efecte que es determina a les observacions que es formulen.

Observacions: sense observacions.

La interventora delegada,/L'interventor delegat,

Document electrònic administratiu garantit amb signatura electrònica amb certificats de

Servei de Contractació i subvencions
 Rambla de Santa Mònica, 8
 08002 Barcelona
 Tlf: 93 316 27 00 Fax: 93 316 27 67
 E-mail: contractació.cultura@gencat.cat
 Web: <http://ves.cat/agUF>

IN05A

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

l'Agència Catalana de Certificació. La política de signatura aplicable és "Condicions tècniques de signatura electrònica dels actes administratius i de les manifestacions de voluntat en suport informàtic".

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Resolució d'inici de l'expedient per tramitació ordinària CU-2014-277

Vist l'informe justificatiu de 15.04.2014 sobre la necessitat de contractar

Contracte : Contracte administratiu	Unitat Promotora : Arxiu Nacional de Catalunya
Tipus : Subministraments	
Expedient : CU-2014-277	Procediment : Negociat sense publicitat
Títol : <i>Adquisició del fons documental Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana</i>	

	Import base €	IVA €	Import total €
Valor estimat del contracte (sense IVA)	135.882,00		
Pressupost licitació :	135.882,00	0,00	135.882,00
Termini d'execució fins a : 003 Mes/os			

D'acord amb el que disposen els articles 109 i 170 d) del text refós de la Llei de contractes del sector públic aprovat pel Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre.

Fent ús de les facultats que em són conferides per l'article 11 del Decret 96/2001, de 20 de març, sobre organització i competències per a la contractació dels subministraments i dels seus serveis complementaris, relacionats o derivats dins l'Administració de la Generalitat i altres organismes públics,

RESOLC

Iniciar l'expedient de contractació esmentat a càrrec del pressupost del Departament de Cultura.

Barcelona, 16 d'abril de 2014

La Secretària general

Pilar Pifarré i Matas

**EL FONS FRANCESC CABANA D'HISTÒRIA DE
L'EMPRESA CATALANA**
Informe valoratiu

Arxiu Nacional de Catalunya
28 de febrer de 2014

Fitxa descriptiva

Ubicació

Carrer Venezuela, 15, 4t. Barcelona

Titularitat

Sr. Francesc Cabana i Vancells

Contingut

Col·lecció de títols empresarials (1882-1959). Material gràfic: fotografia antiga, postals, etiquetes comercials i publicitàries, marques empresarials, paper comercial i membrets de cartes. Col·lecció de bitllets bancaris i paper moneda (1863-1939). Hemeroteca especialitzada en història econòmica, comercial i financera.

Quantificació

13.341 documents + 25 metres de prestatgeria de l'hemeroteca.

Barcelona 27 diciembre 1934

Rellevància del Productor del fons documental i bibliogràfic

Francesc Cabana i Vancells és advocat i economista. La seva trajectòria professional a partir de 1957 inclou l'exercici de llocs de responsabilitat a la Borsa de Barcelona, Banca Catalana Corporació Bancària SA (antecessora del Fons de Garantia) i el Banc Mundial, i l'activitat acadèmica a la Universitat Internacional de Catalunya.

És col·laborador habitual del diari El Punt-Avui i articulista d'un gran nombre de periòdics i revistes catalanes i internacionals. És un conferenciant molt actiu i membre de diferents programes i tertúlies radiofòniques i televisives.

L'any 1998 va rebre la Creu de Sant Jordi i des del 2011 és el president de l'Ateneu Barcelonès.

És autor de trenta-sis llibres d'història econòmica i de l'empresa i de tres grans obres: *Fàbriques i Empresaris. Els protagonistes de la Revolució Industrial a Catalunya* (1911-1993); *Caixes i Bancs de Catalunya* (1996-1997) i *La Catalunya Emprenedora en imatges* (2010-2011).

Francesc Cabana és considerat un dels grans especialistes i alhora divulgadors de la història econòmica, empresarial i financera de Catalunya.

Contingut del fons documental.

- Títols empresarials (accions, obligacions i bons).

Un total de 2.323 unitats que van ser produïdes per un gran nombre d'empreses catalanes dividides en vint-i-un sectors econòmics. La col·lecció inclou una acció de 1782, 241 del període 1845-1900, 861 de 1901 a 1938, 675 de 1939 a 1959 i 545 a partir de l'any 1960 i es refereix a sectors poc documents, com ara el de la mineria.

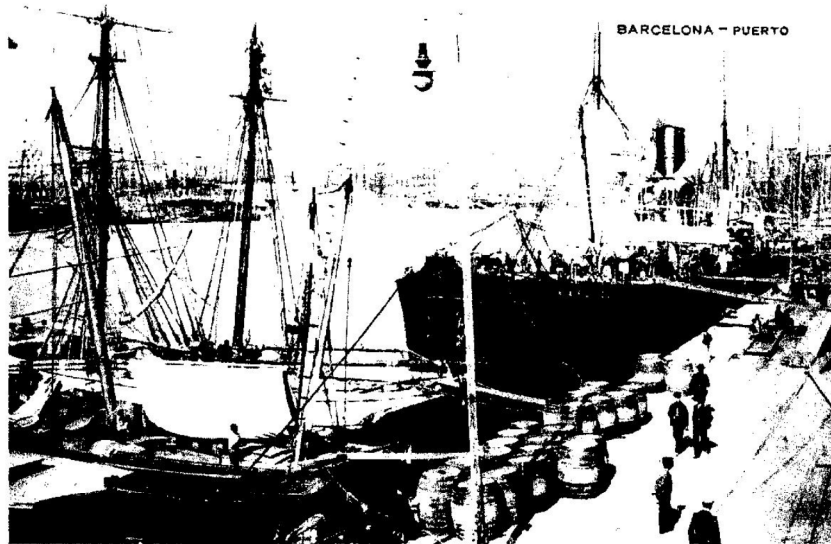
D'acord amb la seva antiguitat i raresa es poden classificar en quatre categories: títols ordinaris (2.127 unitats), exemplars rars (137 unitats), molt rars (48 unitats) i exemplars únics (11 unitats). Entre aquests darrers destaquen, per exemple, els que contenen les signatures d'Alejandro Lerroux i Narcís Monturiol.

▪ Material gràfic.

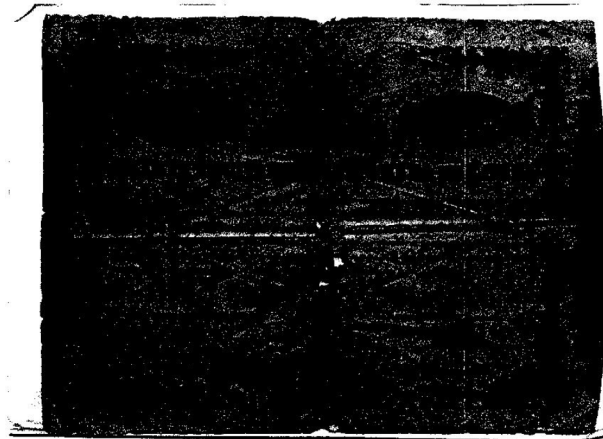
En aquest apartat trobem les següents col·leccions:

- Postals antigues: 2.018 unitats que inclouen diferents poblacions catalanes (1.168 postals); empreses (418 postals.); Exposició 1929 (50 postals); i la resta de temes diversos.
- Fotografies antigues d'empreses i colònies fabrils: 533 unitats.
- Etiquetes comercials i publicitàries: 902 unitats ordenades per sectors econòmics.
- Marques empresarials: 4.540 exemplars retallats de premsa procedents d'una col·lecció adquirida conjuntament.
- Paper comercial i membrets de cartes: 3.186 unitats també ordenades per sectors econòmics.

▪ Paper moneda i bitllets de banc.

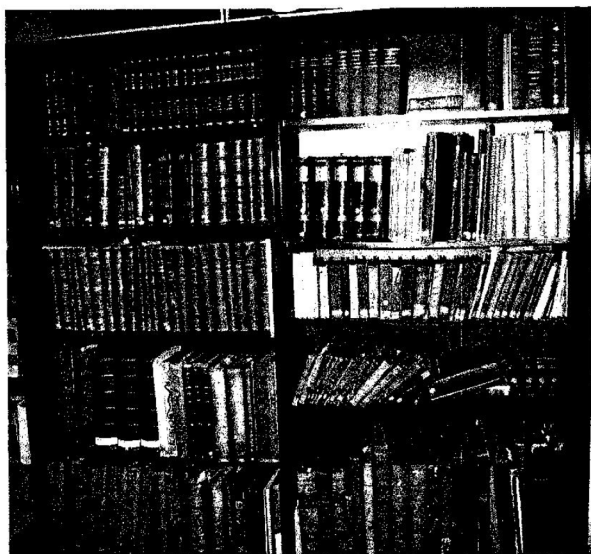
Uns 35 exemplars de bitllets bancaris, entre els anys 1813 i 1936. Hi trobem exemplars molt rars, com ara el Bitllet del Banc de Barcelona de 1868 i les sèries, molt completes, dels Bancs de Reus i de Valls. També tenen un valor extraordinari els assignats de cent pessetes emesos pel Principat de Catalunya i els assignats de cinc lliures de la República Francesa, que van circular pel nostre país durant la Guerra del Francès. Cal incloure en aquest apartat els bitllets emesos per la Generalitat de Catalunya durant la Guerra Civil.

▪ Hemeroteca especialitzada en temes econòmics i empresarials.

– Memòries de Bancs i Caixes d'Estalvi: col·lecció sencera de la Caixa de Barcelona (1844-1928) i col·leccions parcials de les altres entitats catalanes (Caixa Catalunya, Caixa Girona, Caixa Laietana, Caixa de Manlleu, Caixa Manresa, Caixa Penedès, Caixa de Pensions, Caixa de Sabadell, Caixa de Tarragona i Caixa de Terrassa) des de començament del segle XX.

- Anuaris i Guies des de començament segle XX: "Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País", "Anuario General de España", "Anuario Industrial de Cataluña", "Fomento del Trabajo Nacional", etc.
- Col·lecció d'anuaris i catàlegs d'exposicions universals i exposicions i fires catalanes i espanyoles (1886-1997, 3 m)
- Hemeroteca antiga, amb un gran nombre de periòdics i revistes de temàtica econòmica. Sobresurt "Barcelona-Atracción" (1911-1954, 0,9 m), "Boletín Algodonero", "Butlletí de l'Associació de Fabricants de Filats i Teixits del Pla de Barcelona" (1924-1927), "Butlletí de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona" (3 m), "Fomento de la Producción" (1,5 m), "Revista Sindical de Barcelona" (editada pel Foment del Treball, 1943-1948, 0,4 m), "El Trabajo Nacional" (1922-1969, 2 m), "El Mercurio" (1902-1931, 23 volums), "El Porvenir de la Industria" (1875-1898, 21 volums), "Vida Marítima", 1906-1933, 24 volums, "La Industria Española" (publicat per la Cambra d'Indústria de Barcelona" (1917-1935, 32 volums), "La Cataluña Textil" (1921-1927, 33 volums), "Economía i Finances" (editat per Cambó, 1918-1931, 15 volums) i "Diari Català" (el primer editat en català, 1879-1881, 7 volums).

Valoració.

El Fons Francesc Cabana d'Història de l'Empresa catalana no és una col·lecció fictícia, es a dir, creada artificialment amb un intenció acumulativa pròpia del col·leccionista. Es tracta d'un fons documental orgànic i coherent, que és el resultat de l'activitat professional i científica del seu productor. Els documents del fons han estat aplegats per Francesc Cabana i han servit de base a les seves nombroses publicacions. Es considera que són documents ben seleccionats i únics, que han servit per documentar l'existència d'empreses desconegudes i de sectors econòmics mai estudiats, els arxius de les quals han desaparegut.

El Fons Francesc Cabana d'història de l'Empresa catalana és un col·lecció documental de gran interès i valor per a l'estudi de la història empresarial i econòmica de Catalunya, produïda amb criteri i coneixement per un dels millors especialistes dels dits temes.

Pel gran nombre de peces rellevants i exemplars rars, que Francesc Cabana ha anat reunint al llarg de la seva activitat científica, el fons té un remarcable valor patrimonial i s'ha de considerar part integral del patrimoni documental català.

Destinació del fons documental i bibliogràfic

En cas d'adquisició, el Fons Francesc Cabana d'història de l'Empresa catalana s'haurà de conservar necessàriament a l'Arxiu Nacional de Catalunya, que és el centre de referència en l'ingrés i conservació dels arxius empresarials catalans. Des de la seva creació ha ingressat més d'un centenar de fons procedents de tots els sectors econòmics presents a Catalunya i en els darrers anys ha engegat una Iniciativa per al Foment dels Arxius Històrics empresarials, amb la finalitat de conscienciar els productors de la importància de conservar aquesta part tan important del patrimoni documental català dels segles XIX i XX.

L'hemeroteca tindria un encaix perfecte com a biblioteca de referència i consulta de qualsevol institució cultural destinada a la preservació del patrimoni documental i bibliogràfic. La condició seria que la institució triada no conservés per altres mitjans les mateixes obres. D'aquí que la seva destinació a l'Arxiu Nacional de Catalunya es considera igualment idònia, atès que l'ANC, malgrat ser una institució consolidada, és un centre recent que té buits molt importants en els seus fons bibliogràfics, particularment pel que fa a les obres del segle XIX i primeres dècades del XX. La biblioteca inclosa en el Fons Francesc Cabana d'història de l'Empresa catalana seria d'extraordinària utilitat per als investigadors i usuaris que s'adrecen a l'ANC per a fer estudis d'història econòmica i empresarial.

Taxació econòmica

Descripció	Import
Accions, obligacions i títols empresarials.	
Normals: 2.127 unitats a 25 euros	53.175,00
Rars: 137 unitats a 50 euros	6.850,00
Molt rars: 48 unitats a 100 euros	4.800,00
Exemplars únics: 11 unitats a 150 euros	1.650,00
Postals antigues.	
2.018 unitats a 7 euros	14.126,00
Fotografies antigues.	
533 unitats a 15 euros	7.995,00
Marques empresarials.	
4.540 unitats a 2 euros	9.080,00
Etiquetes.	
902 unitats a 10 euro	9.020,00
Paper comercial.	
3.186 unitats a 1 euro	3.186,00
Bitllets i paper moneda.	
Exemplar únic: 1 unitat a 6.000	6.000,00
Exemplars rars: 13 unitats a 1.000 euros	13.000,00
Altres	1.000,00
Hemeroteca	6.000,00
Total	135.882,00

Conclusió

Es considera que la taxació econòmica i el preu d'adquisició del fons Francesc Cabana d'història de l'empresa catalana és cent trenta-cinc mil vuit-cents vuitanta-dos euros.

L'Arxiu Nacional de Catalunya recomana la seva adquisició per tractar-se d'un fons molt valuós, tant pel seu contingut informatiu com pel seu component visual i gràfic, que completa i complementa la secció d'arxius d'empresa

El tècnic de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Miquel Pérez Latre

Conforme:
El cap de l'Àrea dels Fons Històrics

Josep Fernández Trabal

Vist-i-plau:
El director de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Josep Maria Sans i Travé